

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

DEDUCTIE.

Waer by onpartijdelijk over-vvogen ende
bevvesen vvort, vvat het beste voor de
Compagnie van West-Indien zy:

Den Handel te sluyten / of open te laten.

IN 'sGRAVEN-HAGE,
Gedruckt by ISAAC BYRCHOORN, Boeck-Drucker op
de west-zijde van't Speuy, inde nieuwe Druckery, over de Bagijne-Straet.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

DEDUCTIE.

Waar by onpartijdelijk over-*vv*ogen ende
bevefen *vv*ort, *vv*at het beste voor de
Compagnie van West-Indien zy:

Den Handel te sluyten / of open te laten.

IN 'sGRAVEN-HAGE,
Gedruckt by ISAAC BYRCHOORN, Boeck-Drucker op
de west-zijde van't Spenuy, inde nieuwe Druckery, over de Bagijne-Stræet.

DEDUCTIE

VVaer by onpartijdelijck overvvoghen
ende bewesen wort, wat het beste voor de Compagnie
van West-Indien zy, den Handel te sluyten,
of open te laten.

In desen komen in consideratie drie verscherpde Poinctē/ Eerstelijck/
Of de byze Handelinghe behoort toe-gestaen te worden: Ten twee-
den/ Hoe/ en op wat manieren 't selve op het geboeglijchste sal kun-
nen geschieden: Ende ten derden/ Of de Reeden der gener die van
contrarie gevoelen zijn/ eenigh fundament hebben.

Wat het eerste belangt/ de saecke simpelijck/ ende soo die leyt/ ingesien
zijnde/ en kan naer het gemeene recht der Volckeren niet anders geoor-
deelt worden/ als dat de byze ende open handelinghe niemant en behoort
gewepgert te worden. Jure enim Gentium hoc introductum, ut omni-
bus inter se populis libera sint Commercica, vide l. 4. ff. de just. & jur. &
ibid. Bartol. Want de nature is byzichtbaer in't gemeen/ ende daerom is
de Handelinghe en de Scheep-vaert gebonden/ om dat het geene het eene
Landt ontbeecht/ ypt het ander soude mogen gesuppleert worden/ ende
dat de menschen als in een groote societeit t'samen leven souden/ Nego-
tiatione enim facile suppletur quod naturæ deest, & Mercatura ideo in-
troducitur ut quæ usquam nata sunt iis communiter omnes frui possent.
Daerom leeft men oock dat in booz-tijden geoorlofde Oorlogen zijn ont-
staen door het wepgeren van Havenen ende Commerciën/ waer van ge-
rupgenisse kan gebeden langdurigen Krijgh/ dien-aengaende tussche
de Megarensen ende Attienisen/ Venetianen en Bononiensen geweest
zijnde/ gelijk 't selve getupgen Diod. Sicul. lib. 12. Thucyd. l. 1. Sigonius
de Regno Italico, l. 20. ende is noch heden gheen goede correspondentie
tusschen den Paus van Romen ende de Venetianen, om redden dat de Ve-
netianen die van Ancona, ende andere plaetsen op de Adriatische Zee ghe-
legen/ de volkomen byzpeyt van Commerciën op de Griekische Eylan-
den/ ende boozts met andere Volcken verboden ende beletteden. Zijnde
dan de sake soo gelegen/ dat pder een de negotie van natuypze wegen open
is staende; Want gelijk Seneca l. 8. de beneficiis sept/ quod emeris, ven-
dere ubi velis jure gentium licet. So wijst het sijn selven dat hare Ho. Mo.
(onder reberentie) qualijck souden doen/ hare Ingesetenen te onttrecken
tegene de Nature alle Menschen is toelatende; Waer hier teghen komt
in consideratie dat door het Octrop 't gene te bozen ghemeen was/ aen de
gemenelcke Compagnie niet exclusie van allen anderen schijnt berhoort en
verbonden te zijn/ ende dat mitdien sonder læsie van 't selve Octrop geen
gemeen recht van Commerciën kan geintroduceert werden.

Waer jegens dient giconsiderect/ dat wel waer is/ dat de Negotie en

Commercien by het boozsz. Octrop de gemelte Compagnie alleene wort toegelaten/ ende een pder geinterdicert binnen de palen ende limieten in den Octrope upt- gebucht eenige Commercie te exerceren/maer 't selve is niet gheschied met die intentie/ dat de Compagnie 't selve niemant en soude mogen toe- late. Maer veel eer ten eynde niemant sonder hare toegelatinge 't selve soude mogen onderhangen ofte onderstaen. Dieweghen soo wort Articulo 1. van het Octrop wel duydelijcken geseft/ datmen upt den name van de Compagnien daer ende negotieren sal mogen/ en dat die geene die sonder consent [Nota] bande Compagnie op eenige plaetsen negotieert/ de peene inden Octrope begrepe onder woypz soude zyn/ waer upt onwederzpekelyck volght/ dat de gemelte Compagnie haer consent daer toe gebende/ sulcx wel vermacht te geschieden; want hoe wel de sake daer booz niet wederomme en komt tot sijn booz- gaende Natupze/ daer inne deselve booz het Octrop was/ dat is in de natuplyjche Wyphet/ ingesien 't betalen van recognitien/ ende andere lasten / 't selve schijnt tegen te speken/ so is het ewentwel sulcx/ dat die gene die haer lasten en recognitien betaelt hebbende/ op den name ende met consent van de Compagnie sijn negotierende/ inder daet 't selve eynde ende effect genieten 't gene sy na de natuplyjche Rechten (uptgesondert de boozsz. lasten alleen/ soude kunnen preterenderen. Eben alsoo het jagen ende visschen/ 't welcke booz des sen een pder een naer het recht der Natupze toe- gelaten was by de Prin- ten geprefectieert zijnde/ hebben die geene die het selve recht naderhandt van hem verkreghen hadden/ het effect bande natuplyjche Wyphet wel ghenoten/ maer niet sonder recognitien ende echtemenissen daer booz te doen. Ende daeromme by het boozsz. Octrop niet behouden werdende dat de Negotien soo aen de Compagnie verknocht zyn/ datse andere niet en souden mogen ghecommuniqueert werden/ met haer consent. Soo en isser gheen reden datmen pemant ter Werelt soude wepgheren/ die by de Compagnie sulcx toeghelaten is. Want daer booz wort het Octrop niet gecontrabenteert/ maer veel eer achter volgt/ booz dien ghelijck de Kon- ningen 't gebuyck der regalie pemant concederende/ echter de Fonteyne selfs by hen blijven behouden/ alsoo oock de Compagnie pemant anders toe- staende het effect van haer Octrop/ soo blijft nochtans 't selve in hen/ als in 't rechte lichaem/ daer van het procederende is in- ghewoxtelt. ende geradicert/ specialijcken dewijle met goet fondament geseft kan werde 't selve in conformitiept ende klare meeninghe van het boozsz. Octrop te geschieden. Want het Octrop verbiedende op sekere peene sonder consent bande Compagnie te negotieren/ staet contrarie sensu toe/ dat het met consent van de selve ghevozloft is; Argumentum enim à contrario sensu est fortissimum, ita ut secundum glossam contrarius sensus habeatur perinde ac si esset expressus Text. in l. 1. ff. de Officio eius cui mandata est Juris dict. lib. 20. §. 6. ff. de Testam. & ibid. Gloss: Sulcx siet men oock by experientie/ dat hare Ho: Mo: Octropen aen particulieren ghe- geven met interdictie aen pder een van 't selve/ daer toe 't Octrop strekt niet te mogen doen sonder consent van den Impetrant van het Octrop/ geen sijn verstaen werden gecontrarieert ende vernietigt te werden/ als sulcx

Sulcx by een derde met toe- staen ende bewoilinge vanden **Impt:** van het **Ottrop** is geschiedende/ daeromme soo hebben oock de ghesamentlijke **Bewint-hebbers** van den aen- beginne/ ende inden eersten aenbangh van de **Compagnie/** ende boozts successie by hare respectie **Resolutien** al- tijts verstaen/ dat sy- luyden oock andere den bypen **Handel** onder sekerre **recognitien** toe- staende/ geensins jegens haer verkregen **Ottrop** en wa- ren peccerende/ **Te meer/** bewijle by het 2. **Articul** vā het boozts. **Ottrop** de gemelte **Compagnie** geauthoriseert wort/ omme te moghen maechen **Contracten/ Alliantien** ende **Verbindtenissen** mette **naturellen** vanden **Landen/** ende boozts **populatiën** van **byzuchtbare** ende niet wel bewoonde **Quartieren** te moghen bebozderen / ende alles te doen dat den dienst der **Landen/** mitsgaders **typosijt** ende **vermeerderinghe** van den **Handel** sal verespichen: Alsoo dat klaerlyck blycht hoe absurdelycken by partye adverse ghesustineert wort/ dat het open- stellen van den **Handel/** 'tzy aen de **Inwoonders** van **Brasilien/** ofte deser **Landen/** stryden soude met het **Ottrop/** ende 'tselbe teene- mael wegh- nemen. Want isst saecke dat de **Compagnie** volgens het **Ottrop** vermacht **Alliantien** en **Contracten** te maechen/ soo isst oock dat den bypen **Handel** by **Contract** of **Alliantie** aen **pemant** toe- gestaen zynde/ niet en is stryden de met het **Ottrop/** maer syne **kracht** upt 'tselbe veel eer is ontfanghende ende treckende. 'Tselve oock by de boozts. **Compagnie** geconsidereert zynde/ hebben sy van allen tijden (als inde remonstrantie de **Kamer** van **Amsterdam** aen haer **Ho:** **Moo:** gepresenteert **partimentelycken** aengewesen wort) daer toe gebigi- leert/ dat de **Inwoonders** van **Brasilien** de bype **Regotie** soude aenghe- boden werden. Ghelyck 'tselbe bozders blycken kan by de successie re- solutien bande rix. 'tsebert de **Veroveringhe** bande **Bahia** tot den 18. **Iulii** 1636. toe/ noyende 'tboozsepe **point** ghenomen/ ende tot **berfcheppen** repen by haer **Ho:** **Moo:** gheappzobeert/ zynde niet alleen de **Bahia** ver- obert wesende geresolbeert/ datmen de **Inwoonders** albaer de **Regotie** soude byp ende open laten/ eben ende in **dierboeghen** het selve onder des **Konincks** **Regieringe** was geschiet/ maer oock booz het **veroveren** van **Parnambuco/ Paraiba/** ende andere plaetsen in **Brasil.** Over sulcx soo is booz last van de **Compagnie** op den 26. **December/** 1634. een naerdere **Capitulatie** ende **Contract** ghemaecht met de **Inwoonders** van **Brasil/** waer by deselve de **Regotie** op dese **Landen** wort toe- gestaen/ mits beta- lende de **Tollen** altyt booz desen betaelt/ onder belofte van de selve noyt swaerder te belasten. Van gelijken is oock in **conformiteyt** van de ge- neral **Resolutien** van de **XIX.** den 13. **Januarii/** 1635. de **Inwoonders** van **Paraiba** alle 'tselbe by de ghemaechte **Capitulatiën** ende **Contracten** toe- gestaen/ dewelcke ten weder- zyden met **solemnellen** **Ede** bevestigt en geconfirmeert zijn geworzen. Also dat/ al ware het saecke dat daer geen andere redenen den bypen **handelen** konden **persuaderen/** dese alleen by alle **redelycke** **Dolckeren** **peremptoir** soude zyn/ datse beloofst ende toege- seft is: Ende oock niet **simpelyck** toeghesepst (hoewel 'tselbe oock soude genoegh zyn) maer van wegen de **Compagnie** by hare **Generalen** ende **Bevelhebbers** met een **religieuſe** **affirmatie** van **Ede** bekrachtigt ende beſegelt. Niet doende hier tegens dat partye adverse sustineert dat **Be-**

wint-hebberen daer toe geen auctoriteit en hadden / inghesien 'tselbe by het voorsz. 2. Articul van het Octroy wert wederlept / ende by de successie approbatten van 'tselbe / by hare Ho: Mo: ghedaen / als blijcken kan by de Articulen ende 'tReglement op het stuck van de byze Negotie ghepubliceert / wesende 'tselbe te minder ghesondeert / naedemael Partten adverse in consozmiteert van de voorsz. Capitulation selver den bypen Handel de Inwoonderen van Brasilien hebben toe-gestaen / ende selfs in haer particulier ofte door andere byze Handelaers hier te Lande / aldaer bupten de Compagnie ghenegotieert ende handel gedzeben. Sic Lacedemonii Phœbidam tanquam perfidum damnare quod contra foedus cum Thebanis Cadmæam arcem invasisset , eam tamen ipsi retinere , & custodiis firmare. Plutarch.in Epaminond.

Wetijle dan de voorsz. Inwoonderen van Brasilien publijcke belosten nopen de voorz-sepde Wyssheyt van Handelinghe ghedaen is / jae dat tot dien eynde de voorsz. Articulen ende Reglement hier te Lande geaffigeert / ende naderhant inde Spaensche Tale door het meeste deel van Brasilien zijn gepubliceert / ende dat de voorsz. Inwoonders daer op stende / ende op het publijck gheloof steunende / haer met hare Goederen / be-
neffens Vrouwen en Kinderen onder de ghehoorzaemheyt van hare Ho: Mo: ende de gemelte Compagnie hebben begheben / ende dat deselve niet wepnigh in ghetalle zijn (ghelijck abusvelijcken voort voorz-ghescheben) maer vele hondert Familien. Soo en zijnder / onder reverentie / gheen redenen / waeromme men deselve de ghedaene belosten / tot groote discreputatie deser Landen soude onttrecken / specialijck / dewijle sp-lupden op haer verkregen Recht staende pertinente Requeste den voorzleden 7. May aen Sijn Excell: Graef Maurits , ende de Raden van Brasil hebben gepresenteert / omme in de beloofde byze Handelinghe ghemainctineert te worden / maximum enim vinculum in fide publica est quâ sublata, una de pulcherrimis virtutibus , justitia cum humana societate tollatur , necesse est. Want ghelijck Bodin libro quinto, de Republica. cap. 6. seer wel seyd / violandæ fidei occasio nulla justa esse potest, nisi naturâ iniquum fuerit, vel præstari non possit, quod promiseris. Iosues certè cum Gaboanitis Dæmonum cultoribus fœdere contracto , tametsi fraude circumventus esset, tamen fidem servari oportere decrevit ne (ut inquit) Dei præpotentis, quem fœderis testem appellavimus , iracundum at furorem ciere videamur. Iosue, cap. 9. Apud Romanos sanè non fuit majus numen fide, cui etiam templum dedicarunt , in quo fœdera fanciebantur devotis eorum Capitibus Diis inferis, qui promissum frangerent. Livius l. 1. Decad. 1. L. 4. Decad. 3. Daerom heeft Augustinus sijne ghedane belosten ende publijcke toezegginge liever willen amplieren als restringeren ; nam cum magnam pecuniæ summam promississet ei , qui Caracotum latronum Principem cœpisset. Caracotus autem ipse Augustum adiisset & pactum pro capite suo præmium petere non dubitasset, Augustus

gustus ne publicæ securitatis ac fidei momentum aliquo pacto læderet, latroni & veniam & præmium concessit Dion. l. 56. **Sulx** soude het niet slupten dat men om een geïmagineerde utiliteit / die oock nimmer meer bewezen sal worden / inde houbinge van gedane ende gegeven beloften / sich van Heydenen soude laten overwinnen / want de Heydenen selfs en souden om geen re-^{el} ende waerachtigh boozdeel 'tselbe hebben willen doen / zijnde daer van by Livio in sijn derde Boeck een gheденckwaerdigh **Exempel** / ende in desen ten hooghsten considerabel. Senatus enim (ut meminit Livius Dicto libro) Campanis auxilia contra Samnites petentibus, denegavit, quamvis sciret victos Campanos, incredibile incrementum Samnitibus allaturos, eorumque ope agrique fecilissimi oportunitate, Samnites brevi Imperium Romanum depressuros ratio erat, (quæ unice notanda) quod tanta utilitate fides Samnitibus data antiquior fuit. Grave sanè est fidem fallere l. 1. ff. de Const. pecun. & interest cujusque ratas esse Cominum conventiones l. ratas, 1. Cod. de rescind. vend. Quid enim tam congruum fidei humanæ quam ea quæ inter eos placuere servare, l. 1. ff. de pactis.

Sulx soo werdt een yder een in te raden ende in bedenkinghe ghegheben / wat disreputatie ende kleyn-achtinghe booz desen Staet / wat verhinderinge in de verdere verhoopte Conquesten / ende waerighheyt in de conferentie van het al-reede gheconquesteerde te verwachten is / in-gevalle men de boozschyben aen de Inwoonderen van Brasilien ghedaene Beloften in de windt slaende / de Negotie ofte byze Handelinghe contrarie de klaere Articulen van de Capitulation sluptet; Want / behalven de kleyn-^{ne} ofte de gheringhe Reputatie die daer van te hoopen is / soo en sal men in toe-komende tijden de Turken van alle bylendschap ende onder-handelinghe verbzeemden / inghesien dat niemandt hem onder subjectie ofte ghehoorzaamheyt van desen Staet sal durven begheben / siende datter gantschelijck gheen vastigheden op ghemaechte Accoorden ende ghedaene Beloften te maerken is. Oock sulen die gheene die haer al-reede onder ghehoorzaamheyt begheben hebben / ofte verloopen / ofte oock tot sinder tijdt haer in haer oude / ende by ons beloofde / doch niet ghehouden ende ghepresteerde Wyphedt soeken te bindiceren: Segghende Plautius seer wel apud Livium, neminem populum diutius ea conditione esse posse cujus eum poeniteat. Sic etiam legatus privernatum quærenti in senatu consuli, quid si vobis ignoscatur pacemne fidam habituri sumus? respondit. Si bonam dederitis, fidam & perpetuam, si malam, hand diuturnam. **Mits welken** klaer is dat booz het byken der ghedaene beloften / eerstelijck een depeupleringhe ende ontvolkinghe booz het blieden ende wegh-loopen hande Portugelen, ende andere te verwachten is.

Ten

Ten anderen/ datmen ter oorzaeke van de blijvende/ in een gheburchigh achter-dencken en vzeese sal moeten staen: Alsoo dat men om deselve in debortie te houden/ soo wel dooz goede wacht van Soldaten / ende machte van Wapenen de Staet soude moeten verskeren in het midde des Lands gelijk als op de Frontieren teghen den Vpand; hoewel het daermede noch niet alles in continuele gherustheyt sal kunnen ghestelt worden/ pessimus enim diuturnitatis custos est metus, waer hy ghebreegt / dat de Inwoonderen in de possessie ende 'tghebruyck vande vyze Regorie nu al eenige jaren geweest zijnde/ sp-lupden niet alleen van de boorz. ghebane beloften en kunnen werden gefrustreert / maer oock niet tegen alle recht ende redenen/ van haer verkregen ende langh-gebruycht recht/ gedeposseert werden. Alhoewel is waer dat hier tegens soude konnen geseyt worden/ dat de Brasilianen of Portugelen met de Wapenen gewonnen sijn/ ende sulcx sodanige Wetten moeten onderkooppen zijn / almen goet sal binden te stellen/ dewijle 'tselbe geen plaetsen en kan hebben almen alreede by Actoorden en Capitulationen den vyzen Handel toe-gestaen heeft/ ende sulcx gehouden is/ de eens ghegeven beloften ende be-eedigde Capitulationen punctuelijcken te onderhouden/ zijnde te considereren dat de Portugelen aen de Vyphet van den handel seer veel gelegen is/ hebbende ten tijde de Koninck Brasilien commandeerde alle de Signores van Ingenios hare meeste profijten ghedaen met hare Supcheren in Portugael te transporteren/ ende retouren op hare eygen reeckeningen wederomme te brengen/ kunnen de sp-lupden oock jegenwoozdiglijck niet behouden blyden/ ten zy hen deselve Vyphet toe-gestaen wert. Daeromme isst oock/ dat sp-lupden dooz daro van de boorz. Capitulationen/ soo sooghoudigh zijn geweest vande Compagnie te bedingen/ dat sp (mits betalende behoorlijcke Tribuuten) in alle hare Privilegien ende Gherechtigheden ghemaintineert souden werden/ die sp onder des Konings Regieringe hadden genoten. Met welcke generale woorden de vyphet van den Handel oock tacite gheinclideert ende verbattet is gheworden; zijnde notoir dat alle Tribuuten dooz desen ter saecke van het transporteren vande Supcheren betaelt zijn geworden/ ende mits dien oock ten regarde vande toegelaten Handelinghe: alsoo dat dooz de boorz. Privilegien ende Liberteiten, speciaelijck de vyze Regorie relative bereekent gheworden is. Ende sulcx/ dewijle relatum inest referent. ende dat Clausula generalis van alle Privilegien ende Liberteiten, ad universa sub generalibus verbis contenta, soo veel krachts heeft/ als ofte 'tselbe speciaelijck/ ad singula ware gherekende gheworden / Alex. Con. c. 6. l. 2. D. D. in l. 1. ad leg. Iuliam Majestatis. Soo en kan oock mer geen schijn ten dien regarde de boorz-genomene sluptinge plaets hebben. Want niet tegenstaende veel gheseyt wort van ontrouwighheyt van Portugelen, ende dat vele van de selve eerst naer de gebane Capitulationen zijn over-gekomen. Soo en kan evenwel daeromme de getrouwe Portugelen en Inwoonderen/ die als Dienenden van desen Staet de Compagnie veel ende goede diensten ghedaen hebben/ haer eenmael verkregen Recht niet geene redenen ontnomen en onbruytbaer gemaecht worden/ wesende nopende die geene die naer het publiceren van het Manifest zijn over-gekomen/ considerabel dat deselve soo

soo veel recht hebben tot de beloften in het boorz. Manifest ghesdaen/ als andere die haer al te bozen onder gehoorszamenheyt begehven hadde. Alsoo 't Reglement ende de boorz. Articulen niet alleen aen-gheboden werden alle die alreede gehoorszamen waren/ maer [gelijk 'tblijcht by 'teerste Articul van beyde de boorz. Manifesten] oock alle die geene die haer nae het publiceren van de selve soude willen gehoorszamen stellen.

Zijnde oock te noteren dat men de af-geballen Portugesen eenige wederom in genade aengenomen heeft/ sonder deselve eenige swaerder lasten als de andere in futurum op te leggen/ waer door alle boorz-gaende perfidie gesupbert zijnde/ geen redenen en zijn omme hen-luyden 'tselbe verder te objicieren/ vide Bod. l. 3. de Repub. cap. 6. Ende hoe wel subtiliter soude konnen gediscuteert werden/ an perfidis servanda sit fides, soo is nochtans de gemeenste ende quitabelste opinie servandam fidem etiam hostibus perfidis, also meer regard moet genomen worden op de vastigheyt ende sekerheyt van't geene men belooft/ als op die gheene aen dewelcke men het belooft/ sic Senatus Romanus poenis perfidis fidem semper sanctissime servavit, nam ut ait Valerius Max. l. 6. cap. 2. Senatus non eos quibus hoc praestatur apexit: Salustius getuppende van't selve/ sept: bello punico cum saepe Carthagines & in pace, & per inducias, multa nefanda facinora fecissent, Romani nunquam ipsis per occasionem talia fecere. Sulcr soo secht oock Appianus de Sergio Galba (qui Lusitanos foedifragos nova pactione deceperat) perfidia perfidiam ultius. contra Romanam dignitatem, Barbaros imitabatur. Zijnde oock de boorz. Galba daer ober naderhant beschuldicht/ ende door enchele medoghentheyt de wel-berdiende straffe ontrocken/ Val. Max. l. 8. cap. 2. Het is wel sulcr dat Parteyen voorgeben dat de boorz. Articulen ende 't Reglement alleen provisionelijcken is gearresteert; Waer daer tegens is in bedenkinghe te nemen: Eerstelijcken/ dat de Wyseheyt van de Negotie slimpelijck ende sonder eenige restrictie in den beginne is toe-gestaen / ende dat de Reglementen alleen daerom provisioneel zijn geweest/ niet om dat de Concessie vande Handelingh selber van soodanige natuure was/ maer dat men alreede aen sich heeft willen behouden / het middel om de orde van de Wyse Negotie moderatelijcken te restringeren ofte te extenderen/ naer de ghelegentheyt van saken/ maer geensints om deselve 'teenigen tijden 'teene-mael te mogen doen ophouden/ als zijnde twee separati actus, pers te modereren ende regeren/ ende pers gheelijcken werck te nemen: Wy exempel de legitime portien den Kinderen van natuere wegen competerende/ en kan door geene particuliere keuren ende Statuuten wegh-ghenomen worden/ maer deselve kan wel in eenige deelen vermindert werden/ volgens 'tgeboelen eeniger Rechts-geleerden/ of nu een Magistraet de legitime by provisie willende modereren/ eenighe provisionele keuren dien-aengaende maecte/ soude daer upt niet anders volghen/ als dat de minderinge vande legitime provisioneel / ende naderhant noch naer der Reglement/ onderworpen was/ maer niet dat de legitime heyl ende 'teene-mael in toekomende tijden soude mogen geaboliseert werden. Also mede

in desen/ de byze Regotie eens absoluut toegestaen zijnde/ kan deselve wel provisionelijck gheregleert worden/ maer de Regotie selver en kan noyt geheelijck verboden worden/ waer toe oock sonderlingh considerabel is/ de Resolutie van de XIX. in dato den 18. Iulij. 1636. dewelcke van alle debatten een absoluut eynde makende/ de byzhepdr van de Regotie niet provisionelijcken/ maer peremptoerlijcken op een seker voer heeft ghearefesteert. En hoewel Partypen sich hier mede soecken te behelpen dat wel waer is/ dat de Regotie den Inwoonderen van Brasilien is toe-ghestaen/ maer dat oock waer is/ dat de reden van de Concessie te cesserende/ oock de Concessie behoort op te houden/ soo is nochtans 'tselbe meerder dienen- de tot bewijs-reden dat de Handellinge open-ghestelt dient te zijn/ als tot het contrarie; want dewijle ten tijde vande selve Concessie de Compagnie een stercker ende vaster Capitael hadde/ zijnde bestant een Oorloghe te besozghen/ ende behoortijcke Cargasoenen over te senden/ soo en kan men niet seggen de redenen van de toe-latinge gheweest te zijn de swachheyt van de Compagnie/ maer veel eer datmen daer door gesocht heeft de Inwoonderen vriendelijck te tracteren/ en het Landt op het beste te peupleren. Benessens welcke consideratien oock in bedenckingen zijn ghehouden de profijten van Collen/ Recognitien en andere. Sulcx dat op hupden noch niemant wegerigh zijnde de boorsz. Begallen van de Compagnie te furneren; Ende dat oock noch op desen hupdigen dagh waerachtigh is/ datter geen beter middel is om d' Inwoonderen van Brasilien contentement te doen/ ende de byzuchtbare Landen aldacr zijnde/ te peupleren en in behoortijcke culture te brengen/ als d' openstellinge vande Regotien. Soo zijnder redenen om de boorsz. maximen te retroqueren en te besluypen/ dat/ dewijle de principaelste en eenighste reden van het toe-staen vanden byzen Handel noch duypende is/ mitsdien geen redenen en zijn/ waerom men't contrarie van die soude toestaen/ wesende ongefundeert nu de Handellinge te willen sluyten/ om de soberheyt ende schaerfheyt vande Capitalen vande Compagnie/ die tot het behoortijck byziben vande Regotie niet machtigh en sufficiant genoegh en zijn/ daer men door desen de Regotie heeft byz gestelt/ als de Capitalen vande Compagnie/ so tot de koste van den Oorlogh/ als het senden van noodige Cargasoenen bestant waren/ mits welcke redenen alsoo klaerlijck ende opentlijcken aen-ghewesfen is/ datmen de Portughesen/ ende andere Inwoonderen van Brasilien de eens-toe-gestaene Handel sonder byzeking van ghegheben ende beswozen Beloften niet en kan onthouden: Soo volgt oock consequentelijck/ dat de Inwoonderen van dese Landen van geen argher conditie en konnen zijn/ als de boorsz. Portugesen, ende mitsdien oock de byze Commerccien behooren te genieten/ zijnde beter dat de meeste profijten by de Inwoonderen deser Landen genoten werden/ als dat deselve in handen van de boorsz. Portugesen alleen soude komen/ dewelcke soo langh hen de byzheyt van de Handellinge toegelaten wert/ niet te klagen hebben/ dat de Inwoonderen deser Lande 'tselbe gepermitteert werde/ dewijl de boorsz. Compagnie ten dien eynde is op-gerechtert gelowden/ dat de Regotie en Scheep-daert hier te Lande mochte hermeerdert worden/ en den welstand deses Staets toe-nemen/ en dat de Portugesen noyt eenige beloften ge-

gebaen zijn van hen alleene den Handel en Negotie met exclusie van andere toe te laten. Behalven dat oock de Portugelen niet machtrigh en zijn de Negotie alleen te bidden / en dat sy sulcx merckelijcken gebeneficieert werde / datse by de Inwoonderen deser Landen gesecoureert / en van alle behoeften versien werden. Ende hoewel over sulcx met het geene voorsz. is / de redenen en billijckheyt van de byge Commerciën en Handelinghe genoegsaem zijn ghejustificeert. Echter om de sake wat grondelijcker te onderzoeken / dient gelet / dat het eenigste profijt / 'tgene de Compagnie upt Brasiliën heeft te verwachten / bestaat in de menigthe van Supcheren die albaer konnen geteelt worden / en dat 'tselbe voordeel noyt met eenige de minste waerschijnlijckheyt kan verwacht worden / soo langh de Landen / die gheheel vruchtbaer / doch onbewoont zijn / niet behooylich met volck zijn gepeupleert en versien om redenen dat de Lande vooz de mensche gecultiveert / en de Ingenios met groote koste by deselve tot perfectie gebracht moeten werden. Also dat het eenigste oogmerck in dese saecke behoort te wesen / hoe dat men de voorsz. Landen best met nieuwo volck peupleren / ende de oude Inwoonderen tot het blijven bewegen sal kunnen. Zynde considerabel dat vooz desen over de 160. Ingenios in Brasilië plachten te wesen / upt-bzengende jaerlijcx ontrent 40000. Rixten Supcher / daer van nu gheen 20. of 30. in esse zijn / ende dat de extensie van de voorsz. Landen soo groot / ende de vruchtbaerheyt van dien soo gheduprigh is / datter jammer is dat deselve niet met volck bewoont ende gecultiveert werden / ingesien boven de oude voorsz. 160. Ingenios noch ongelooffelijck meer soude kunnen opgericht werden / als daer maer Lupden waren die de Supcher-Rieden wilde planten / ende 't Lant behooylijcken bouwen. Hebbende Sijn Excell: Grave Maurits den 2. April leest-leden upt het Stedeken Openedo, op de Riviere S. Francisco dien-aengaende pertinentlyaen de XIX. geaddiseert / namentlijck / dat Sijne Excell: vooz 't Lant gemarcheert zijnde met sijne by-hebbende Troupen / 'tselbe ghebonden heeft een streeck van 53. mijlen langh / het fraepste Lant datmen met oogen moght sien / datter oock niet anders en manqueert als volck en Inwoonderen / die 'tselbe bouwē ende cultiveren mochten : Addiserende sijn gemelte Excell: dat het goet soude zijn / dat de XIX. op midde-len bedacht mochten wesen / om een goede quantiteyt Inwoonders metter tijdt over te senden. Meenende sijne ghemelte Excell: dat men d' arme verzebene upt Duytslandt daer toe lichtelijcken soude kunnen bewegen / mits vergunnende deselve in't eerste eenighe bypdom ende immuniteten.

Dit alsoo ghepzemitteert zijnde / laet ons dan eens onderzoeken in wat wijsse de voorsz. Landen best ghepeupleert / gecultiveert / ende d'oude Inwoonderen haer wegh-loopen mach verhoedet werden / ende dan sien ende onder-tasten wat middel dan tot de voorsz. effecten bequaemer is / opene ofte gesloten Negotie.

Daer werde by alle Politijské en beginninge bā eenige nieuwe regering
23 2 twee

toet nootfakelijke faechen berepcht. **Eerfelijck** Mansuetudinis & clementiæ fama, zijnde 'tselfe soo notoir dat Tacitus libr. 4. Annal. seyd/ Initia Magistratuum ferè semper meliora sunt, ende Lucanus l. 8. mitissima fors est regnorum sub rege novo. **Dese gherequireerde sachtmoedigheyt ende moderatie bestaet daer tene/ datmen de Inwoonderen hare oude Privilegien ende Liberteyten niet alleen en laet houdè / maer oock hare lasten ende tribouten soo veel het moghelijk is vermindert / sic cum Cappadoces in Provinciæ formam à Romanis redacti fuissent quædam ex regiis tributis immunita, quo mitius Romanum Imperium speraretur. Tacit. l. 2. hac de causa. Tacitus l. 11. Mitridatem ab Armeniis regno pulsum, vocat Atrococem, quam novo regno conduceret. **Ende sprekende van Galba seyt/** inviso semel principe, seu bene seu mala facta præmium ratione Civilis cessavit à direptione Coloniar Agrippinæ, quia obstabat ratio belli, & novum regnum inchoantibus, utilis clementiæ fama, Tacit. libr. 2. **Ten tweeden is noodigh/** datmen op het deduceren van Colonien ende peupleren van de nieuwe gheconquesteerde Landen acht ghebe/ als zijnde 'tselfe in oude tijden als een secrete van Staet gheobsceert gheworden. Want ghelijck een secker Schryjver seer wel seyd: neque enim ea ratione tantum novæ urbes surgebant sed etiam victori Provinciæ eo magis in tuto constituebantur, loca vacua habitationibus replebantur, denique coloniæ tanquam firmissimum præsidium, continebant in officio mobilia subjugatorum ingenia. Bodin. l. 6. de Repub. cap. 2. seyd dat de Romeynen in eo genere deducendarum coloniarum omnes populos & principes verbe over-trossen hebben. Nam in Italian deductas ultra 53. Asconius meminit & extra Italian multo plures deductas Plinius enumerat, quarum plures nostra ætate in eximias urbes adolevere, nempe Narbona, Lugdunum, Vienna, Augusta Vindelicorum, Colonia Agrippina & similes, ex hac autem Coloniarum deductione, incredibilis tum utilitas tum gloria imperio notminique Romano accedebat, plebs enim tenuiorum quæ urbem onerabat exhauriebatur, stirps civium propagabatur & veteranis agri assignabantur, jam verò materia seditionum ex urbe sublata Coloniarum, translatione, etiam victi populi Romanorum moribus, legibus, imperiis assuescere, deinde connubiis ac propinquitatibus cum Romanis contractis sensim coalescere necesse habebant, & si res novas molirentur, aderat Colonia Romana veluti specula, quæ hostes, præoccupare, ac prepedire aut Romanos exercitus accedere solebat. **Dese maniere van doen hebben de Venetianen met goet succes gevolgt in't senden van Colonien in eenighe Grieksch Eyclanden /** waer door sy tot op huyden Meesters vande selve Eyclanden sijn gebleven. Van gelijcken heeft de Konink van Hispaniën 'tselfe geluckelijck getenteert in West-Indien, als notoir ende kennelijck is/ende nu laetelijcken de Kroon van Engeland met ongelooftelijcken voortgangh in**

Virginia, ende d' Eylanden daer ontrent gelegen/ hebbende (gelijck sulcks by geloofswaerdige waert getuyget) in Nieu Engelandt in den tijdt van ses jaren ofte wat meer de plantagie van Engelsche soot toe-genomen/ dattet getal der nieuwe Inwoonderen ober de seshien duysent waert begrootet/ zijnde naer adderant de andere Colonien inde Barbades, 't Eylandt vande Hoope, ende andere geadvanteert. Ende hoewel de retouren die daer van daen komen niet anders als Taback ende Cartoen- wolle is/ soo is ebenwel de Virginijsche Handel nu een vande capitalste. Begotten binne Londen geworzen/ treckende de Koninck upt de jaerlijcsche tollē ende lastē meer upt desen Handel als upt eenige andere. Sulcx van de voorsz. twee middelen in een nieuwen begonnen staet nootfaetelijck zijnde/ rekestert nu te sien ofte den gheslooten ofte open handel tot de voorsz. twee requisiten bequamer is/ wat het eerste middel aengaet is hemelijck dat het sluppen van den Handel d' Inwoonderen beneemt hare voorsz. Privilegien en Liberteyten, ende daer-en-boven een infractie is beroofsaeckende van gedane Beloften/ ende gheswozen Capitularien: het welcke inder waerheyt middelen sijn om een nieuwen Staet te rupneren/ maer niet om te conferberen. Want hoe kan het anders sijn/ ofte de ghemoeerden Inwoonderen moeten van ons niet alleen verbroeyden/ maer oock jegens ons ontfceeken ende gaspereert werden. Firmissimum est Imperium quo obedientes gaudent, Exempel daer van / sijn de Milanesen, dewelcke by Ludovicus de XII. niet getracteert wordende naer beloften/ nochte in hare lasten verlichtet zijnde/ datelijck hare goede inclinatie tot de Kroon van Vranckrijck in een schijnelijcken haet verandert hebben/ ende daer dooz bewogen geworzen haer de ghehoorzaamheyt van Vranckrijck t'onttrecken tot op den huydigen dagh toe. De Kroon van Hispanien geboelt oock noch heden de byzichten van de onverbjaeghelijcke rigeuren en verachten van Privilegien, die sy in den aenbangh van de Regteringhe van Koninck Philips de II. jegens de Nederlandtsche Provincien heeft betoont. Vranckrijck soude ober 'tverlies van Napels niet klagen/ noch de Vespers van Sicilien niet beweenen/ hadde men de Inwoonderen vrendelijck getracteert/ ende van gegeven hope niet ghefrustreert; Nihil ad stabiliendum Imperium vim habet majorem quam si vetustam omnibus in novo regno faciem Princeps relinquat, veteres servet leges, nec privilegiorum vel immunitatum ullam tentet vel obrogationem vel immunitatem, Forst. in Gent. Pol. cap. 53. 't selve hebben in voortijden de Romeynen soo naeu geobserveert/ datse oock by hare Wetten gestatueert hebben/ dat de Proconsules ofte Legati dooz geenē anderen wegh in hare ghesedigueerde Provincien en soude moghen ingaen/ als dooz den welcken vooz desen by andere hare ghemoeenelijcke intree was ghebaen/ l. 4. d. 5. ff. de Off. Proconsul. alwaer dooz reden waert by-gebracht/ Magni enim faciunt Provinciales servari sibi consuetudines istas & prerogativas. Daerom isst oock/ dat Conestaggio in sijn Historie van Portugael, sonderling Philips de II. is wijfende/ dat sy Portugael onder sijn subjectie gebracht hebbende/ ende de Inwoonderen aldaer soeckende te behaghen/ een generael Pardoen in de Portughesche Tale heeft laten publiceren/ 't selve niet onbertepchenende

naer de Spaensche hoogmoedighepdt/ Ick de Koningh, maer simpelich de Koningh, naer de Doztugesche wyse/ voegende daer by vijf stippen na de oude maniere der Portugesche Koninghen. Alsoo hebben oock de Romeynen, de Koninghen verdruben zijnde/ dewyle eenighe sacrificie van outs dooz de Koningen alleen gecelebzeert waren/ een Priesterlijcken Koningh ghemaecht/ noemende den selven Regem sacrificulum, ende dat ten eynde men in de oude gewoonte geen veranderingh soude doen/ ende gelijck Livius sepd/ L. 5. ne ullum Regum desiderium esset. Alsoo dat men klaerlijcken vpt de voorsz. exempelen en fundamenten kan afnemen hoe schadelijck het slupten van den Handel soude zijn/ dewyle 'tselbe geschiedende/ de upiterste rigeur en de schadelijckste ordrze wert ghebzupcht die mogelijck is te bedcncken/ werdende daer dooz de Inwoonderen niet alleen hare oude Libertheyten ende Privilegien ontnomen/ maer oock jeghens 'trecht der Nature/ ende aller Volckeren benomen/ 'tghene sy dooz ghemaechte Capitulationen bedongen/ ende by hare Ho: Mog: by affictie van publijcke Edicten/ toe-gesept ende aengeboden is ghelwozden. Laet nu penmandt eens orzdeelen wat waerschiynlijckhepdt daer is/ dat de voorsz. Inwoonderen desen Staet getrouwe souden kunnen zijn/ daerse so merckelijcken werden geabuseert/ zijnde veel eer te bednchten datse alle/ ofte naer de Capitany bande Bahy haer sullen begeben/ ofte naer tijdt en ghelegenthepdt wachten het onberdragelijck jock van haren halse te werpen/ waer dooz alle Ingenios in rupne tot merckelijcke schade van de Compagnie/ ende den Staet van Braslien in een gedupzige onseckerhepdt soude werden geseft/ sulcx datmen van bupten ende binnen den Wpandt soude moeten berwachten/ ende consequentelijcken meer Soldatesque houden om alles behooylijcken te verskeren/ non armis tamen, non exercitiis, sed benevolentia civium regna firmantur & coalescunt. De Inwoonderen oock deser Landen/ die op de voorsz. publijcke Edicten ende aanbiedinge van byze Pegotie haer tot sterckinge ende peupleringe der voorsz. Landen begeben hebben/ sullen oock/ van gelijcken geabuseert zijnde/ wederom te rugge keere/ latende Braslien in een erbarmelijcke desolatie. Sulcx dat te byezen staet datmen niet geen beloften ende toe-seggingen hier naemaels een eenigen sal kunnen bewegen om naer Braslien te bertrecken/ vult quisque sibi credi, & habita fides obligat fidem, maer dan moermē het oock daer naer maken/ ende sulcx geen occasie geven/ datmen om redenen by alle de Werelt gheen gheloof en meritere/ zijnde notabel 'tghene Tholosanus, Libr. 8. Cap. 10. de Republ. Numcro 6. is segghende: Princeps Leges acquiritis naturalis non potest infringere, nec pacta & conventiones mutare in præjudicium eorum cum quibus convenit; alioquin miserrimi mortalium forent; nullo cum ipsis negotium gerere volente, & pro poena esset interdictum illis commerciis, quæ sola fide perficiuntur & constant. Pulchrè sanè Scytarum Legati ad Alexandrum jurando gratiam Scytos sancire ne credideris, colendo fidē jurant, Græcorum ista cautio est qui acta consignant & Deos invocant, nos religionem in ipsa fide novimus, qui non reverentur homines, fallunt Deos;

De

De saecken van soodanigh zijnde dat het slupten van de Regotie van soo een schaedelijcke consequentie is / volghet daer upt dat het open-sclen vozerlijck ende de Compagnie ten hooghsten dienstelijck sal zijn / om redenen / dat daer dooz de Inwoonders van Brasilien , alle doozsaec-ke van mis-noegghen sal wegh ghenomen werden / blijvende de selve by haer oude Privilegien ende Liberteyten / ende ghenietende volkomen-tlijck 'tghenehen by de ghemaecte Capitulationen toeghesepdt is / waer-inne ghelijck hier boozen in het deduceeren van het rechte point van Re-gieringhe aen-ghewesen is / het eenighste ende principaelste middel vande daer dooz de Portugesen wel dupsent ende meer Familien upt maet-kende / gheinduceert ende behoogghen sullen werden / om onder de Re-gieringhe van haere Hoogh: Moghende te blijven / ende de Landen dien-volghende te cultiveeren / de Ingenios in esse ende de Regotie in fleur ende in train te brengen / waer toe oock niet wepnigh contribue-ren en sullen / de menighden der Neder-landers die al-reede in Brasi-lien hare Woon-plaetse ghestelt ende noch verders stellen sullen mo-ghen / midtsgaders de ghebluchte ende af-ghewecken Portugesen / die siende de goede ordze / gheloobe ende sachtmoedicheydt daer mede hare Natie ghetraecteert ofte ghehandelt werdet / lichtelijcken weder tot hare oude Woon-plaetse sullen weder-keeren ; doch dit belanght ep-ghentlijck het tweede point / namentlijck de nootsaekelijckhepdt van-de deductie van Colonien ende peupleringhe van nieuwelijck ghecon-questeerde Landen / om het welcke behoorlijcken te deduceeren eerst dient gherepeteert / 'tghene hier boven ghesepdt ende bewesen is / te weten dat dooz 'tslupten vanden Handel de Portugesen ende oock de In-geboozen deser Landen een aen-blijvende occasie wert ghegheben om-me 'tgherconquesteerde ghedeelte van Brasilien te abandonneeren / waer upt onweder-spreckelijcken volghet / dat 'tselbe een depeupleringhe sal veroorzsaeken / ende ober-sulcx niet gheen reden kan toe-ghestaen wer-den / ende of de selve Portugesen al moghten blijven / soo en souden sy doch niet ghetroubo zijn / als zijnde een merckelijck abups te gheloo-ben dat de boorz. Portugesen dooz de kracht van Wapenen eens ober-wonnen zijnde / ons hzeesen ende ontsien sullen / ende mittdien niet dur-ben aen-banghen / 'tghene tot schade vande ghedaene conquesten soude moghen strecken / want ten sy dooz de lanchhepdt van tijdt de selve dooz sachtmoedighe middelen aen ons ghetrocken werden / en sullense noot haren haet afleggen / tot welcken eynde considerabel is 'tghene Alexand. Magnus by Curt. lib. 6. sepdit :

Quid? an credimus Gentes alterius imperio ac nomini assuetos, nō moribus, non Sacris, non commercio linguæ coherentes, eodem prælio domari quo vincuntur, armis nostris continentur, non suis moribus, & qui jã metuunt aliquãdo oblata occasione hosteis erunt, cū feris nobis res est quas captas & inclusas quia ipsarū natura nō potest. Lōgior dies mitigat
in

in novo enim Imperio tempore opus est dum vici-mitioribus ingentis imbuantur, & effertos mollior consuetudo permulceat. Ende sulcx is oock ten dien insichte noodig/ dat de Landen van Brasiliën met Inwoonders van hier/ so veel 'thoenlijck is/ gepeupleert werden. Want hoe sullē de Portugesen aen ons verknorcht werden/ als dooz een mutuele cohabitatie met onse Natie/ waer dooz sp meer en meer ons goet Naturel bemerckende/ epndelijck alle 'thoozgaende sullen vergeten/ ende in een Lichaem met ons coalescerende/ eenen vasten ende geassureerden Staet maechen/ sullende t'allen tijde jegens de rebolten die van de Portugesen te beduchten soude kunnen zijn/ als een beletsel ende verhingeringhe wesen/ de Nederlanders die sich in Brasiliën neder-geset hebbende / 'tselbe als haer eyghen Vaderlant sullen soecken te beschermen/ dooz de conferentie van het selve ranquam pro aris & focis te bigilerē/ waer op oock Zijne gemelte Excell: haer insichte heeft gehad/ als sp in hare boozs. Missiven banden 2. April 1637. schrijft/ dat de Luyden van hier tot de peupleringhe van Brasiliën over-komende in tijt van noodt oock de Wapenen tot defensie van 'tselbe sullen kunnen gebuycken/ van 'tweelcke het Deciss/ gelyck bozen verhaelt is/ ghetuyghenisse kan geben / het welcke in wepnigh tijds dooz de openstellinge van de Negotie (volgens 'toozdeel van krijgs-ervaren Personē die den Staet van Brasiliën wel pertinentelijck bekenit is) soo toegenomē heeft in getal van Inwoonderen/ dat het sonder eenigh Guarnisoen bestant was alle upterlijcke gewelt ende aenbal van Wyanden af te weerē/ welcke versekertheit/ ende consequentelijck de profitable verminderinge van Guarnisoeën meer ende meer te verwachten soude wesen/ in cas dā open handelinge/ alsoo deselve oorsake sal wesen/ dat dagelijck vele Inwoonderen deser Landen haer verwaerts sullen transporeeren / 'tweelcke niet te hopen is/ de Handelinge gheslooten blijvende : Zijnde notoir dat niemant sijn Vaderlant / waer toe alle menschen van nactuppen zijn ghe-negen/ verlaten sal/ ten ware upt noodt/ ofte op hoop van verbeteringe/ ende mitsdien de dzyvende noodt van woon-plaetse te veranderen in dese Landen (God loff) cesserende/ alsoo een yder onder hare Ho: Mo: wijsse Bescherminge gerustelijcken kan leven/ ende sijn broot niet eeren winnē/ soo en is geen populatie te hopen/ ten zy men de Luyden dooz appaerentie van winst ende profijt daer toe locke ende persuadere/maer wat profjiten sullen soodanige persuasive kracht hebben/ als de Negotien dooz alle gesloten zijnde / aen de Compagnie alleen dependeren sullen; want soodanige populeringe sich in te beelden/ als Partte adverse doet/ bestaende in soetelende Soldaten / ende Luyden by de smalle maet ende gewicht pers verhoopende / is [onder reberentie] sonder fondament; Want wat belangt de Soldaten/ deselve en hebben gheen Capitael/ ende zijn mitsdien onbequaem tot het soetelen/ zijnde deselve daer- en-boven/ behalven hare onvermogenheyt noch soo gecargeert dooz de dierte van de Wibzes/ dat deselve op hare eyge kosten gestelt zijnde / niet haer ordinaris gagie niet en sullen toe-komen/ sulcx datter wepnig Negotie ende veel minder peupleringe upt dien hoek te verwachten is. Wel is waer/ dat wel eenige/ die Waeren van de Compagnie koopen/ ende de selve by de klepne mēte ende gewichte naderhant verhoopen / soude kunnen ghebonden werden ;

maer

maer de wijle by wepnige 't selve kan gheschieden ende gheen groot getal daer toe noodich is/ende dat die sulcx doen souden luden van cleynen mid- delen sijn/ so en is geen sonderlinghe vermeerderinghe van volck/nochte versterkinge van staet bande selve te hoopen/om rebenen darom de peup- pleringe behooslijcken te doen ende den welstant banden handel ende Ne- gotie met goede apparentie daer upt te verwachten / ingesien moet wer- den. De naturre ende gelegentheyt der Landen van Braslien, ende waer upt de meeste proffijten in tijden ende wijlen boozt-komen sullen/ sijnde de geconquesteerde Landen inde lengte aende See-kant ontrent 120. mijlen ende 't Hart ofte Boswaert inde breete over 6. of 700. mijle geextendeert/ hier van sijn boven 7. of 8. mijlen Landtwaerts in niet gerultideert/leg- ghende de reste onbebont / ende bande 160. Ingenios die ten tijde van des Coninx Regierunge in perfectie waren/sijn nu qualijk 20. of 30. die ee- nige Supcheren upt leberē. Du so wert een pder die onpartijlich oozbelē wil in bedenkinge gegeven/oste sodanig een Landt met soetelende Bol- daren ende Kilad-Aramers behooslijck kan gepupleert werde/doortec- ker neen/want om 't selve met proffijt te peupleren / soo moet men daer op principalijcken sien/ dat luden van middelen hun derwaerts begheben / om de verballene Ingenios weder op te rechten / ende boven de oude Inge- nios, alle dagen meer en meer Landen tot Supcher- teelinghe bequaem te maerken / waer upt in tijden ende wijlen een instijnabel proffijt boozt de Compagnie in het trecken alleen bande recognitiē/ brachten ende thien- den soude te verwachten sijn/ende mitsdien dewijle de sluppinghe vanden handel gheen Negotianten van middelen toelaet / maer alleen Crammers ende Soetelaers/so en kan men daer dooz in geen hope gebracht werden/ dat het vuychtbaer Landt van Braslien tot eenigen tijde met proffijte van de Compagnie sal konnen behooslijck gecultideert ofte Volck-rijck wor- den/daer daer-en-teghens de Negotie open ghestelt wesende / 't selve alles met goede redenen kan verwachttet werden / sullende dooz de byze hande- linghe veel wel- gestelde luden bewogen werden hare forctupne in Braslien te verfoerken / waer van eenighe / ofte Portugelen gelt op leveringhe van Supcher sullen verstrecken / ende daer dooz de selve bequaem maerken / hare Ingenios in treyn te brengen ofte selfs in Compagnie (also een groot Capitael tot diergelijke werck nodich is) Ingenios bande Compagnie aen-nemen/oste oock handelinge in Negers drijven/ sulcx dat in vierboe- gen/in tijden ende wijlen 't Landt merckelijck sal werden gepupleert/est de Supcher- Welken ghecultideert/ende mitsdien alle Jaren de Rombze van Supcheren ende retouren tot merckelijck proffijt bande Compag- nie toenemen ende aentwassen sullen/want als daer (gelijk by Calculatie besoen ende by parre adberse bekend werdt) upt een Capitael van 1350000. gulden by de particuliere ghenegotieert / ende de retouren van 14464. Jassen Supcher boven de 2500000. gulden jaerlijcx ten proffijte bande Compagnie van wegen de recognitien Brachten ende Waren en- andre lasten soude konnen getrocken werden/wat grooter Emolimenten ende voordelen soudemen met goede apparentie te ghenieten hebben / als dooz de peupleringe ende byze Negotie de Ingenios alle in esse mochte ge- bracht werden / in welcken ghevalle 't Landt Volck rijcker wesende als

nu /

nu/ oock meer Waren ende behoeften fouden af- ghesonden werden/ ende fouden oock de Ingenios alle aen't gaen wesen/ een ongelooflijke parpe van Supheren/ ten minsten van 4000. Risten jaerlijcx booz retouren upt. leberen/ waer- inne lichtelijck te reechenen is wat profijten boven de boozfz. 250000. foudē konnen getrocken worden by de boozfz. Comp: het welcke noch meerder toe- nemen foudē als het byzuchtbaer Landt van Brailien naer beboozen borders mochte bebouwt/ ende boven de onde noch meer Ingenios op- gestelt werden. Seher hier upt foudē een onghe- looflijke Schat by de Compagnie sonder een penningh te verschieten in toekomende tijden konnen getrocken worden/ dewelcke wel volghen sal/ als men alles met oordele doende/ 'tgene tot het Reglement van een nieuwe verkrege Staget gerequireert wert/ niet soo seer op het tegenwoozdigh als op het toe- komende/ met patientie regart wil nemen/ zijnde onmo- gelijck in het eerste de profijten te trecken/ die in tijden ende wijlen na een wel geraemde ende ~~de~~ werck gestelde oorde te verwachten zijn/ in im- perio enim novo tempore opus est, nam & fruges quoque maturitatem suo tempore expectant omniaque sua lege mirescunt, sepe Curtius l. 6. Wat de bypheet van de Pegotie kan doen in korten tijt/ hebben de plantagen vā de Engelsē geleert/ dewelcke haer leven tot soo een Romber van Mensche (gelijck hōbē verhaelt is) niet en foudē gegroeft zijn/ hadde de Kroon van Engeland niet de Handelingē aen alle Natien open gestelt/ waer dooz te wege gebzacht is/ dat vele Engelsē haer derwaerts hebben begeben/ ende ter neder- gestelt/ ende vele Dzeemde Natien derwaerts mede haer Schepen gesonden hebben/ ende noch sendē/ omme met de nieuwe In- woonderen albaer te negotieren ende handelingē te byjēn/ 'twelck noot- sakelijck tot wel- baren van nieuwe geconquesteerde Landen heeft moete upt vallen/ ende mitsdien soo en zijnder gheen redenen waeromme men 'tselbe van Brailien soo wel niet foudē moghen hopen/ ten insichte 'tselbe veel byzuchtbaerder als eenige der boozfz. Engelsche Eylanden is/ ende veel beter ende kostelijcker retourē is gebende/ sulcx dat op de peupleringē van de selbe Landen wel gelet werdēde/ daer upt nootsaetkelijck heeft beter effecten ende progresten sullen booz- komen/ als men jegenwoozdig geloofst; Doch/ gelijck gesep is/ en kan geen peupleringē van Brailien, sonder openingē van den Handel getimagineert worden/ want dewijle al- les eerst met groote lasten gebouwt ende getultibeert moet werden/ eer de Handel met eenige advantage sal konnen gebzeven werden/ ende dat het selbe by Lupden van middelen moet by der handt genomen worden/ soo kan men lichtelijck oordeelen/ dat/ den Handel ghesloten blijvende/ sulcx niet en kan gheschieden/ want als de Compagnie de verballen Ingenios weder op- rechten/ ende de Landen dooz Slaven ende andere foudē laten cultiveren/ soo moeste haer Capitael al by wat machtiger zijn/ als het teghenwoozdigh is/ behalven dat de onkosten van den Oozlogh/ ende 'tsenden van de noobighe Cargasoenen oock een groot Capitael is ver- eyschende/ hebbende de experientie geleert wat middelen de Compagnie heeft om boven de ozdinaris onkosten van Oozloghe eenige groote Car- gasoenen te senden/ want eenige principaelste Waren aende Compagnie by de laetste Resolutie vanden achtenden Iulij, 1636. ghereferbeert we- sende/

sende / soo en isser nergheens meer. ghebreck van ghetweest in Brasiliën als van deselbe Waren / ende by hare Hoogh- Moghende laetste Resolutien van den beerthienden April, 1637. een pder Kamer ghecommandeert zijnde haer part in de 135000. gulden aen noodighe behoeften binnen de eerste ses ofte seven Maenden af te senden / is daer van naeuwelijcks de helft tot op hupden toe af- ghesonden gheworden / staende mitsdien te beduchten datter veel minder soude kunnen ghepresteert werden / als de geheele Regotie / met exclusie van alle andere / aen de Compagnie alleen soude gebzacht zijn / 'twelcke sulcx inder waerheyt zijnde / spreekt de saet-ke selver / dat de peupleringhe daer dooz achter-blijvende / de Conquesten in roock sullen verdoojnen / want hoe is het moghelijk dat sodanighen Staet kan bestaen / daer de Inwoonderen gemiscontenteert / ende alles dooz den Oorloge gedestruert zijnde / geen ordze wert gestelt om de ghe-moederen van de Inwoonderen te vreden te stellen / ende de verballen Ingenios weder op te rechten / want of sehoon de Compagnie de Regotie aen haer behoudende / bestant mochte zijn / om alle nodighe behoeften ende Cargasoenen naer Brasiliën te scheepen soo soude 'tselbe doch gheen voozdeel kunnen gheben / dooz ende al-eer het Landt beter met Volck beset ende voozsien ware / want wat soude het baeten groote Cargasoenen ende profitabile behoeften te senden / alse niet en souden vercoft ende goede retouren daer dooz bekomen werden / daer gheen groot ghe-zal van menschen is / en zijn groote Cargasoenen niet nodich / ende ghesonden zijnde blijven leggen sonder verhandelt te werden / daer oock wepnich Inwoonderen zijn / kunnen wepnich retouren daer toe arbept nodich is / als tot de supcheren van daer ghebzacht werden / ende consequentelijck is in sulcken gheballen gheen profijt / ten ware by pupre in-beeldinghe te hoopen.

Ende sulcx nademael de jeghenwoozdeggen Staet vande gheronquesteerde Brasiliën soodanigh is / dat dooz den ghedupzighen Oorlogh alles geruïneert / een groot deel van de Portugesen geblucht / ende 't Landt van Volck ende Beeringhe ontbloot is / soo en kan (onder reberentie) by de Compagnie dooz de Handelinghe geen voozdeel gedaen werden / ten 3de de Landen in sulcken staet gebzacht werden / datse goede ende menigvulbighe retouren kunnen renderen / ende dooz hare volck-rijckheyt allerhande behoeften in overbloedt requireren : In welcke bejde middelen bupten twisfel alle proffijen die men in-beelden kan begrepen zijn. Ende blijkt also klaerlijck ende oogenschynlijck dat de sluptinge vande Regotie schadelijck / ende d'open-stellinghe proffijtelijck is / als kunnende dooz geen ander middel volckrijckheyt in Brasiliën ofte redzes vande Ingenios gheimagineret werden / zijnde upt 'tvoorz. af te nemen / dat by 't slupten vande Regotie / Soetelaers ende Klad-Kramers de Regotie op de voet bzingen ende 't Landt bewoonen souden moeten / zijnde tot het een ende 't ander onbequaem.

Zijnde noch meer onghesondeert (onder reberentie) dat men voozgheeft de populatie te konnen bevoorden / mits deselbe upt ghevende onder secker Chienden / aen die gheene die Dee willen queecken / of-ge op-boeden / want behalven 'tselbe / soo wel by open als gesloten han-

delinge kan geschieden/ende mitsdien vooz so veel de bypheyt vande Hantdelinge belangt niet considerabel en is / soo is oock kennelyck dat de Luyden die Dee houden geen wosjt en kunnen doen / ten zy daer luyden zyn daerse haere goederen mogen aen berhopen/ dewelcke manquet ende/ en by experimentie bevonden werdende dat sy mits die redenen hare byzichten soo niet en kunnen berhoopen/ als de proporty van de dierte van hare ingekochte behoeften is bereyschende/ soo sullen wepnige industrieuse Luyden hen derwaerts begeven/ ofte afreede begeven hebbende/ langher verblijve/ behalve dat de redenen selver spreekt/ dat het beter is de Landen te onderhouden in de ghelegentheyt daer inne deselve vooz desen vele jaren geluckelyck ende met groot wosjt geweest zyn / en daer toe deselve alsnoch bequaem zyn/ als datmen pers nieuws soude beginnen/ de uytromste waer van onseker is/ als zynde niet gewis dat de nature der Landen sulcx soude verdragen/ ofte in dier-boeghen eenige avance soude uytgeven kunnen: Waer by dient genoteert/ dat men om diergelycke dessepen van bergueechinge niet noodigh hadde ghehadt Brasilien met groote kosten te conquesteren/ also 'tselbe in Nieu-Nederlant, Curassao, ende d'onbewoonde plaetsen van Guinea wel soude hebben kunnen geschieden sonder eenige groote ende merckelycke kosten; maer 'tselbe is noyt het dessefem geweest in het conquesteren van Brasilien, maer eegentlycken en alle darmen de Negotie aldaer soude planten/ende behooyghen tot dien eynde de peupleren: waer toe het openstellen van den Handel sonderlingh bequaem is / vooz dewelcke andere ende betere effecten van populatie ende Negotie te verwachten zyn/ inghesien de byse Negotie vele rijke kooplyden/ en hare factoorz derwaerts sal trocken/ die tot het opstellen van Ingenios ende bouwen vande Supcher-Velden volcx genoegh provideren sullen/sullende hen-luyden van selfs vele geringe ende andere middelbare luyden volgen/ om haer forruyn te maken en te verbeteren / ubi cadaver ibi Aquila, het welcke nergens klaerder mede kan bewesen werden/ als by de ordynde maniere die de Koninck van Spanjen heeft ghevolgt / om deselve Landen / daer nu quetie van is/ te peupleren/ ende met ghelackighe Handelinghe te verrijcken/ als zynde kennelyck/ dat Brasilien vooz desen een tolt ende ongecultiveert Land is geweest/ ende datmen van plantinge van Supcher-Niecht aldaer niet geweten heeft/ vooz ende al-eer de Koninck Colonien derwaerts ghesonden hebbende / onder belofte van Wyse Handelinghe ende andere Privilegien ende Vryheden, alle 'tselbe met een ongelouffelighen hoop-ganch te wege is ghebracht / want de Portugesen bemennende dat de grondt van Brasilien veel bequaemer was tot teelinghe van Supcher-Niecht als Guinea, alwaer sy de plantinghe van Supcher-Niecht hadden aen-gehangen / hebben met alle macht en neersigheyt het vooz. Land van Brasilien met toe-geforden Colonien bevolcht / waer toe de rijckste Portugesen van Lisboa contribuerende / heeft den tijt gheleert/ dat deselve by middelbare stants-personen / ende andere gheringhe luyden ghevolgt zyn geweest/ als zynde onmogelyck dat by machtinghe ende rijke luyden pers in het werck ghestelt kan worden/ sonder het behulp van minder ghequalificeerde luyden / bestaende alle Wettelycke s'namen-wooninghe van menschen / in allerley Staets-personen/ kunnende

nende de Rijcke niet sonder d'Armen / nochte d'Armen sonder Rijcken / en de Middelhare sonder geen van beyde bestaen. Hier van heeft men oock een lebendig Exempel inde pruyperlinghe van Peru / ende andere plaetsen van West-Indien / dewelcke alle door deselve maxime zijn gheadbanreert gheworden / ende mit soen isser niet bzeint / dat omme deselve goede Exempelen te volgen / ende deselve successen te hopen / van tijt tot tijdt is aengehouden / tot het open-stellen vande Negotie / naer / ende in Brasilien, daer 'tselbe door soen soo doorsoebigh ende gheluckelicken by de Portugesen is ghepactiseert / ende in het werck ghelept gheworden / sonderlinghen / dewijle hare Hoog- Moghende in het tweede Articul van haer Octroy wel specialijcken bevonden werden regardt ghenomen te hebben / op de Populatie der voorsz. Landen / ende de beboordinghe ende vermeerderinge vanden Handel / ende dat sijne gemelte Excellentie beneffens de Raden / oock adviseerden / dat men op de Populatie het principaelste oogh-merck moet hebben / ende over sulcx / dewijle berishepden ghemeene Resolutie by de XIX. van tijdt tot tijdt zijn ghenomen / ende by haer hare Hoogh- Moghende gheapprobert gheworden / waer by de vpen Handel toe ghelaten ende toe gestaen wort / ende dat epndelijcken 'tselbe by de leste generale Resolutie van dato 18. Julij, 1636. absolute lijcken onder referre van eenighe Waren aende Compagnie is ghedefinitieert ende gheaccepteert gheworden / alsoo dat alle questien ende differrenten / daer mede aen-gaende de open-stellinghe van den Handel door al-tijt zo ghetruineert ende af-gedaen. Soo sprecht de saecke selve / hoe alupstelijcken [onder reberentie] haer Hoogh- Moghende gheadviseert zijn gheworden tot het nemen van contrarie Resolutie / wesen de kennelijcken / dat deselve saecke den haer Hoog- Moghende volghens het dertien- en-twintigste Articule van het Octroy niet wel en soude ghebracht werden / alsoo de decisie van onghedebiceerde / ende niet van af-ghedandelde / ende by ghemeene Resolutie van de XIX. af-ghedaene saecken hare Hoog- Moghende wert ghereferbeert / werdende by t'winlichste Artijckel van 'tselbe Octroy expresselijck gestatueert / nopende de eenstemmichlijcken (als is de voorgaende van de 18. Julij) ghenomen resolutie / dat een pder Camer de selve gehouden sal sijn te achter volgen / ofte daer ander-sints by hare Ho- Mo: daer toe sal moghen werden geroustringeert / doch 'tselbe wert alleen by occasie aengewesen / tot onderkinghe vande ongheregelde Proceduren / die partien adberse / om tot haren Intentie te komen heeft believen te ghebruycken / Ende ende vlygende alixt 't Principaelste fundament / van de openstellinghe vanden Handel / dat de gheronquesteerde Landen daer door / in een sloz-wanten staet gebracht ende met Wolck sullen berijckht werden / ende daer upt sonder twijfel sal komen te resultereert / 'twel-baeren deser Landen / ende den wel-standt der voorsz. Compagnie / hier by gheboerht dat in cas van't sluyten vande Negotie / de Compagnie eenige quade sozropne ober-komende naer den onseckeren loop van alle Oozlogen / alle 't Capitaal vande Compagnie jae meer (dewijle men de Negotie niet kan desben / sonder Penningen op intrest te nemen) op een tijt teffens soude ruyperijckel ghesfelt werden / waer door de Compagnie in sulcken staet soude kommen ghebracht werden / dat men

nae eenen onboozfienen slag/ niet en soude kunnen emergeren ende weder op-staen.

Daer daer-en- teghens de Negotie open-blijvende/ in sulcken ghebalte de Particulieren de meeste schade soude komen te lijden/ ende de Compagnie noch bestant blijven / omme die ghene die noch eenighe Plaetsen ghetrouwelyck mochten maintaineren / behooflijcken secours ende assistentie toe te senden / ende alsoo de saecke wederom te redresseren / waer toe als-dan broegh ghenoegh Penninghen soude kunnen ghenegotieert werden/ sullende in cas van verijchel / de Particuliere willigher zijn de Compagnie met Contanten te assisteeren/ om hare over-ghesonde Casusoenen niet te verliezen.

Waer mede komende tot het tweede Point, te weten, in wat voegē de openstellinge vanden Handel best soude kunnen gereguleert werdē, dien-aengaende komt in consideratie t'Advij van sijn gemelte Excell: en vanden hoogen ende secreten Raedt in Brasilien, dewelcke verklarē dat sy nae rijpe deliberatie een-stemmigh geresolveert hadden, datmen den Koophandel noch t'eenemael aende Compag: , noch gantsch aende vrye ende, particuliere Koop-luyden sal laten verblijven, maer dat de Compagnie eenige importante specien aen haer soude behoudē, latende de reste aen de particuliere Negotianten, waer by ghevoegt zijnde de voorz. Resolutie van den 18. Julij, 1636. mitsgaders de Articulen en Reglementē op't stuck vande vrye Negotie, by haer H: Mo: gemaect, specificerende wat Waren men aen de Compagnie soude reserveren, te weten: Wijn, Brandwijn, ende drinckbare ofte natte Waren, die met de Maten van liquide werden uyt-gegeven, drooge Vivres, mitsgaders alderhande Metalen, soo gemaect als ongemaect, alderhande Amunitie van Oorloge, ende Brasiliaens ende ander verff-bout. Is klaerlijck blijckende, wat het beste ende bequaemste middel is tot het openen vanden Handel, geconsidereert de voorz. moderatie, ende ordre gevolgt werdende, niet alleen de populatie sal bevordert werden (waer op ghe-lijck als sijn Excell: ende de voorz. Radē zijn adviserende) sonderlinge consideratie behoort genomen te werden, maer sal oock de Comp: haer avance in het handelen ende trocqueren der gereserveerde Waren, ende de Retouren daer van komende, te verwachten hebben: wesende kennelijck dat het Capitael vande Comp: daer mede soo wel geoccupeert sal werden, datmen niet bekommert en behoef te zijn waermen de reste employeren sal. Behalven dat de handelinge van Guinea, nieu-Nederlandt, ende de kosten vande Militie oock een groote Somme jaerlijcks vereyschen sullen, mits welcken, dewijle door het voorz. Reglement, ende divisie van den Handel de Comp: genoegsaem geengageert wert naer de proportie van haer Capitael, jae mischien boven haer vermogen,

gen, waer van Bedenckinge kan gevē de schaersheyte van de voorsz. gereserveerde Waren, tzedert de voorsz. reservatie altyts in Brasiliën geweest zijnde, so en zijnder (onder reverentie) geen redenen, om 't gene de Comp: selver niet effectueren kan, aen anderen, onder behoorlijcke beswaernisse van recognitien, vrachten, avaryen, mitsgaders andere lasten te weygeren, specialijck dewijle daer uyt alleen de lang-verwachte Vruchten van populatie, ende vermeerderinge van Handel sullen komē te resulterē, waer toe applicabel zijn de woorden van GROTIUS in sijn *Mare liberum*, Cap. 5. *In tanta Marisiquis, usu promiscuo imperium sibi & ditionem exciperit tamen, immodica dominationis affectatione haberetur si quis piscatu arceret alios, in sana cupiditatis notam non effugeret, at qui etiam navigationem impedit, quo nihil illi perit, de eo quid statuemus? St quis ab igni qui totus suus est, ignem capere, lumen de suo lumine prohiberet, lege hunc humanae societatis reum peragerem, quia vis ea est ipsius natura, ut nihilominus ipsi luceat cum alii accenderis*, het selve soude men te meer kunnē van de Compagnie seggen, als mē door te groote aviditeyt ende begeerlijckheyt van winste meer soude willen aenvanghen als men soude kunnen uyt-voeren, misgummende een ander 'tprohijt 'tghene de voorsz. Compagnie, mits hare onvermogenetheyt, noyt en sal kunnē genieten, *Pessimus est plura concupiscere quam capere*, ende daerom dewijle de Compagnie op de ghereserveerde Waren, dewelcke de principaelste zijn, merckelijcke profijten sal kunnen doen, ende dat sulcx de gheheele kracht van den Handel niet in der particulieren handen ('t gene partye adverse meest schijnt te mishagen) en sal komen, maer het principaelste aen de Compagnie geannexeert blijven, zijnde de reste particulieren geconsenteert van minder importantie: Soo en is daer gheen fundament (onder reverentie) 't selve tegen te spreken, specialijcken dewijle oock noch het resterende van de particuliere handelinge, met recognitie ende andere lasten, soo beswaert is, dat de Compagnie daer by merckelijcken is profijterende, sonder eenen penningh te debourseeren, waer boven noch de hoogh-noodige en behoorlijcke gedesidereerde bevolckinge, mitsgaders toenemen van de Negotie. Volgens ende met Godts Segeninge te wege ghebracht werdende, sal 't selve in tijden ende wijlen de Compagnie sonderlinghe in Thienden, Tollen, ende andere Gerechtigheden verderlijck zijn: als zijnde kennelijck, dat door de populatie ende vermeerderinge van Volck oock de slijtinghen toenemen, mitsgaders de cultivering der Landen bevordert werden, waer door de Thienden en Tollen sullē vermeerderē, en sal daer door oock te meerder trek inde

gc.

gereserveerde, ende aen de Comp: behouden werden, tot groot profijt en vermeerderinge van Handelinghe te verwachten zijn, zijnde oock niet mogelijk datter selve niet inde Waren, de vrye Negotianten ghepermitteert, soude te hoopen zijn, tot merckelijck augmentatie vande inkomsten, uyt recognitien, vrachten, avaryen, ende andersins voortkomende sonder dat van sonderlinghe consideratie is, dat Partye adverse bekennde de onvermogenheyt vande Comp:, om de geheelen Handel alleen naer behooren te voeren, voor-geven datmen Penningen op Interest soude kunnen nemen, ende deselve assureeren, daer mede ten minsten, behalven de recognitien ende andere lasten, noch winnen tgene de Particuliere daer-en-boven sonder twijffel zijn profiterende. Want hoewel tselve te doen onmoghelijk is, ten insichte de Comp: credit is mancuquende, ende de Bewint-hebberen in haer particulier onghelighen komt haer credit voor de Compagnie te verstrecken, als zijnde daer toe geenins by eede, ofte andersins verbonden, zijnde tProject van assureantie, vande Capitalen; oock alle swarigheyt niet weghnemen, om der assuraderen menigmael gebeurde decadentien, en datmen diergelijcke groote Capitalen niet lichtelijck versekert en sal bekomen: Sonderlinge dewijle vyantlijcke invasien, brant, verderf ende lackagie van Waren, en noch veel minder de ruine vande Compagnie (door het sluyten vande Negocie apparentelijcken te beduchten) en sullen kunnen geassureert werden, soo is mede hoogmoedigh in consideratie te nemen, dat de winste die de particuliere boven hare laste soude mogen doen, niet en kunnen excederen de lasten van de interesssen en assureantie, die de Comp: boven de recognitien soude moeten dragen, als de Negocie ghesloten soude zijn, waer by oock noch soude moeten gevoegt werden 20. per cento van lackagie en verderf van Waren: also dat het buyten alle twijffel veel beter voor de Comp: is haer te contenten met hare recognitien en andere regalien, die sy sonder verschoet van Penn: kan genieten, ende sonder eenigh risico te loopen als dat deselve haer boven het vermoghen van hare middelen soude steken in een Negocie, dewelcke geē meer voordeel, maer veel meer perijckel soude renderen. Te meer oock, dewijle gene vrye handelaers, eenige sekere rekeningen van winst boven hare lasten en kunnen rekenen, te regarde sijn: de macht niet en hebben de goetdaren op een gedurigen prijs te houden en te sellen, maer datse haer moeten te vrede houden met het gene d'Inwoonderē willig sullen zijn te offereren, sullende de Merck klimmen en dalen na de overvloed die daer sal zijn, mitswelcke alswel te hopen is, dat door de menigte der Negotianten, alles in abundantie toegevoert, en mits die redenē tot goe koop gebragt werde, sal staen partye adverse sulc x

fulcx genoegsaem toe) soo is het by consequentie beter de Handelinghe de Particulieren, sulcx als deselve gelimiteert is, toe te staen, ten eynde tot solagie ment vande Inwoonderen van Brasilien, alles op eenē verdraeglijcken ende civilen koop moge gebracht werden, ende dat de gereserveerde Waren continuelijck tot discretie van de Compagnie mogen gelaten werden, om dienaengaende, in diervoegen te handelen als de welvaert van Brasilien ende de behoudenisse van de Compagnie sal toe late en vereytschen. Wat nu belangt tderde Poinct, bestaende in de examinatie vande Objecten ende Redenen, by partye adverse voortgebracht, dient gelet dat deselve zijn bestaende eygentlijck in 3. Poincten, behalven die hier voren by occasie zijn beantwoort ghe worden: het eerste is datmen seyt, dat by het eerste Articul van het O&roy de Negotie so aen de Compagnie verbonden wert, datter wel duydelijck wert geseyt, dat sonder hulp ende middelen van een generale Compagnie, geen Negotie en kan ghestabileert werden, maer behalven dat selve ten deelen hier voren geresolveert is geworden, so is oock te considereren, dat het selve de gemodereerde vryen Handel niet en is uyt-slytende ofte tegensprekende, als werdende alleē geseyt, dat gene Negotie sonder macht vande Compagnie in treyn konde ghebracht werden, ende mits die redenen, dewijle door de vele Schepen vande Compagnie het perijckel van Roovers gemindert, ende door verkregene Victorie, Havenen tot de Negotie zijn geopent geworden; dat oock de Compagnie, als noch door hare middelen het geconquesteerde Landt van Brasilien in deyotie is houdende, ende een principael gedeelte in de Negotie heriderende, en aen haer selven behoudende; Soo en kan men niet segghen, dat de Comp: tot de Handelinghe niet en is contribuerende, ende dat het de particuliere Handelaers sulcx onmogelijck is yets goets uyt te rechten. De tweede Objectie is dese, dat de Comp: niet en blijft, maer gemeen wert, al is het datse Tollen en Recognitien is treckende, waer op dient voor antwoordt, dat gemeenschap uytgesloten wert door het betalen vande recognitien ende andere lasten, sonderlinge dewijle tot de deylinghe van de selve niemant geadmitteert en wert, als de Participanten, ende de Recognitien betalen, om dat men buyten de Comp: zijnde, de Beneficien van t O&roy sonder behoorlijke Recognitien te betalen, niet en kan genieten, blijvende de preeminentien en originele Gerechtigheide altyts by de voorsz. Compagnie, al is het saecke dat eenige effecten van selve andere toe-gestaen werden, gelijk hier voren met de exempelen van geconcedeerde Regalien betoont is geworden, kunnende noyt geseyt werden, dat de Negotie buyten de Comp: geschieden, so lange deselve onder behoorlijke recognitien, ende onder protectie, bewaringe, en met

consent van de Comp: geschieden, *quod per alium facis ipse facis.*

De derde tegenwerpinge bestaet daer inne, datmen sustineert, dat de Comp: degenereren soude in een souvereyniteyt, zijnde alleen tot de Negotie opgericht, ende dat de Participanten hare quote niet gesur-neert hebben om met de kroon van Spanjen te disputeren over de Souvereyniteyt van Brasilien. Maer met hoe weynigh fundament 't selve geleyt wert leert het Oñtroy van hare Ho: Mo:, waer by de Comp: de Handelinghe en Negotien werdē toegestaen op West-Indien, die alsdoe noch onder de gehoorfaemheydt van Spanjen waren, tot dewelcke no-toirlick geen en wegh van Commerciën konde geopent werdē, als door de wapenen, ende mitsdien soo hebben de Participanten, niet alleen ge-sien op het stuck van de Negotie, maer oock hoe ende in wat manieren de Kroon van Spanjen van hare Souvereyniteyt in Brasilien mochtē ge-deturbeert, ende by consequentie, by wat middelen de Regalien; Tollē, ende andere profijten, by de Koningh te voren genoten, soude mogen geincorporeert werden. Zijnde de gepretendeerde degeneratie in een Souverayniteyt seer abusijf, ten insichte de Recognitien by de Kamere niet genoten werden uyt haer eygen namen ofte hoofde, maer in con-sideratie van het Oñtroy by hare H: Mo: verleent, ende ten regarde sy d'effecten van 't selve andere communicerē, waer inne alles eygentlick tot respect vande Souverainiteyt deser Landen wert gedirigeert, en niet tot eenige particuliere verheffinghe, sonderlinge geconsidereert dat de Comp:, andere uyt krachte van het voorfz. Oñtroy de Handelinghe toe-latende, expresselijcken oock toestaet, dat sy uyt hare hoofde, geē recht daer toe en soude hebbē, ware 't selve haer by hare H: Mo: speciale gra-tie niet toegestaen geworden, sulcx dat alles tot haer Ho: Mo: respect tanquam ad Principium is recurrerende, ofte men moest anders seggē dat yemant Regulen aen hem gheconcedeert, andere mede deelen, de hooge Souverainiteyt soude usurperen, 'twelck ongehoort is, specialijck als het geschiet met approbatie vande Prince, als haer Ho: Mo: bekend is, in desen altijt geschiet geweest te zijn, ende sulcx gelijk alle subal-terne Leen-houders, per mediam Personam het directum Dominium vā den Leengever recognosceren, so geschiet in effecte oock in desen, wen-dende door het betalen van de Recognitien, aende Comp: met eenen erkent de Hoopheydt, 't Gesach, ende Authoriteyt van hare Ho: Mo:

De vierde Objectie daer-inne bestaende, datmen door de vryheyt vā de Negotie, Compagnie in Compagnie soude oprechten, en is van geen consequentie ter Werelt; want de particuliere Negotianten en maken geen Compagnie te samen, also yder een in sijn particulier is handelē resiquerende, ende mitsdien en sluytet niet, datmen van een dubbelde Com-

Compagnie is voorwerpde, zijnde de particulieren geen Corpus universitatis, maer Singuli die onder recognitie, ende by het consent van t' Corpus universitatis hare gelimiteerde handelingen elcx voor sijn prive Reekeningen zijn exercerende.

De vijfde tegenwerpinghe is, dat de Negotien, den tijt van 2. Jaren open gestaan hebbende, in al dien tijt boven 800000. gulden by alle de respectie Kameran niet en zijn genoten, ende dat daer mede de lasten van de Militie geensins en hebben kunnen betaelt werden. Doch genomen 't selve mochte waer zijn, soo en volghet daer uyt nochtans niet dat de Open-stellinghe vanden Handel schadelijck is gheweest, also ten tijde de Negotie gestloten waren, de Compagnie oock dickmaels boven hare winste, tot de Lasten vanden Oorlogh, van haer Capitael merckelijcken heeft moeten contribuieren, en is apparent dat de Negotie noyt open gheweest zijnde de voorsz. 8. tonnen Gouts, noyt gheprofiteert soude geweest zijn, het welcke geen kleyne schade voor de Compagnie soude geweest hebben, zijnde niet vreemt dat de voorsz. 2. Jaren niet meer profijts gevallen is, dewijle de Brasilien tot noch toe qualijcken in een geruften staet hebben kunnen gestelt werden, hebbende onse Soldaten in den aenvangh alle Ingenios geruineert, ende de Vyant naderhant alle Suycker-Velden, voor soo veel in sijn vermogen was, afgebrant en geruineert, ende voorts altijt tot den laetsten jare 1637. toe geduyrige excursien gedaen, waer door alle plantinge van Suyckeren ende cultivering van Landen, sonderlingh belettet, ja bedorven is geworden, soo dat ghene behoorlijke retouren en hebben kunnen ghesonden werden, daer door boven de maten de Comp: hare Recognitien, Tollen, Thien-den, ende andere profijten zijn verhindert geworden, maer nu dewijle door de veroveringe van Porto Calvo, ende t'vermeerderen vande Soldadesque, den Vyant t'loopen en stroopen verhindert is geworden, kan men met goede redenen beter retouren ende profijten voor't toekomen verwachten, als wel voor desen, mits de voorsz. Oorsaken heeft kunnē geschieden, behalven dat het gepasseerde, ten tijde van disordre, so seer niet in consideratie behoort genomen te werden, als wel t'gene naer behoorlijke populatie, cultivering van Suycker-Riedt, ende toeneminge van den Handel in toe-komenden tijde apparentelijck te verwachten staet, gelijk hier voten is aetgewesen.

Zijnde oock considerabel, dat niet ghesustineert wert dat de Compagnie t'eene-mael buyten de Handelinghe ghestelt soude werden, maer alleen de beste ende profitabelste Waren aen haer reserverende, de reste de Particulieren soude toe-laten: Waer uyt volghet, dat, soo daer eenighe profijten met Negotie te doen soude zijn, deselve meest by de

Compag: foudē kunnen getrocken werden, ten regarde vande gereferveerde Waren, die meest begeert, ende sulcx alder profijtabelst zijnde, by niemant anders in Brasiliën en mogen verhandelt werden. Sullende daer-en-boven van de andere Waren van minder consequentie, soo van Recognitien, als van Avaryen, ende Vrachten, oock goede profijte procederen, sulcx dat de Comp: handelende in't eene, enste niet handelen in het andere, aen alle kanten voordeel sal komen te doen. Alle welcke profijten sonderlinge sullen toe-nemen door de populatie van de Landen, cultivering van deselve, ende menigte van retouren, die door het openstellen van den Handel, met Godes hulpe, te wege sullen gebracht werden, so dat in plaetse van 13. ende een halve tonnen Gouts by particulieren te negotiërē, over de 25. tonne Gouts jaerlijcx by de Comp: kunnen getrocken werden, gelijk selve by Calculatie inde Vergaderinge vande XIX. bewesen, ende by Partyen adverse tot noch is toegestaan geworden, by consequentie een veel grooter Schat en Rijckdom jaerlijcx genoten soude kunnen werden, als de Negocie wackerende, tot drie ofte vier Millioenen by de Particulieren mochte verhandelt werde, waer toe goede apparentie is, als men selve maer met een weynig patientcy wilden afwachten, ende niet als Partye adverse doen, dadelijck ende tegenwoordelijck begeeren tgene haer een weynigh tijts rijp geworden ende tot perfectie gebracht zijnde, *cum duplici fœnere* alles in brengen sal; *Canis festinans cæcus parit catulos*, ende mitsdien, dewijle *masis adhuc in herba est*, kunnen middeler-tijt de Handeling vande gereferveerde Waren, mitsgaders alle Recognitien, Avaryen, Vrachten, Tolken, Recht van d' Eyghenaer, d' Imposten, de Wage, de Veeren, de Negocie van Swarten, de Negocie van Guinea, ende Nieu-Nederlant, ende diergelijke komen tot profijte, vande Comp: sal men daer mede de ordinarijs Lasten wel kunnen betalen, ende den tijt afwachten, dat de peupeleringe van't Kant behoorlijck gedaen zijnde, eens de gewenste avanden ende voordelē, ten profijte vande Comp: ende de Participanten mogen getrocken werden. De leste Objectie, is dat (de Negocie gesloten zijnde) van een Capitael van 13. ende een half tonne Gouts op Interest genomen, boven d' interesten, jegens seyen per Cento, ende de premien van Asscurantien, by de Comp: jaerlijcx soude kunnen genotē werden vijf Milioenen, 164. duysent, ende eenige hondert gulden.

Maer de Calculatie wel ingesien zijnde, wert bevonden, dat Partye adverse daer inne soo heel vast niet en is gaende: Eerstelijck, dewijle alle de Waren, volgens de voorsz. Calculatie ten hooghsten werden betaelt; want boven een Cent, daer deselve mede verhoogt werden, soo werden deselve daer beneffens noch gecargeert met 20 tē hondert voor lacka-

lackagie ende andere verdervinge van Waren, die Partye van de winste niet willende af-trekken, op het geheel Cargafoen, omme-slaen, ende mitsdien de Waren niet 20 ten hondert meer sleygerende, 'twelck tot schade van de Negotie ende Populatie sal komen uyt te vallen; als zijnde verdieringe van alle behoefte, geen middel van Staats-vermeerderinge, maer veel eer verminderinge, wesende notoir dat in alle welgheffelde Staten, sulcx als op't hoogste schadelijk, met groote sorghe wert voorgekomen: sulcx leestmen dat Constantinus 'tRijck van Occidenten in Orienten naer Constantinopelen gebracht hebbende; ende voor hebbende deselve plaetse te peupleren, d'Inwoonderen aldaer seker ghehal van vry Koom beloofte heeft ghehad, 'twelck naedemaer by Theodosius is vermeerderd gheworden, Vide L. 1. Cod. de frumento urbis Constantinop. & ibi Cujac. Ende derhalven is oock in alle goede Republijcken, om dierte voort te komen, dickmaels gebruyckelijck uytvoeringe van Koom te verbieden. Werdende oock by die van Venetien om alle onbehoorlijcke sleygeringe ende verhooginge van Waten te beletten, van tijt tot tijt Lijsten gemaeckt vande prijs vande nootzakelijke Waren, als zijn, Wijn, Meel, Olie, ende diergelijke, ende en vermach niemant de voorsz. Lijste, die sy Rariffa zijn noemende, sonder groote schade ende perijckel in het verkoopen excederen.

Ten tweeden, is de voorsz. Calculatie abusijf, dewijle de Suyckere 2. st. op het pont hooger gestelt ende genomen werden, als deselve sulen kunnen uytbrengen, 'twelck inde begrootinge van de winste komt te scheelen ontrent 1173312. guld., wesende onmogelijk eenigen sekeren Staet op de verkoopinghe van Suyckeren te ramen, dewijle vele Suyckeren uyt Oost-Indien, de Bahla, 'tEylandt van S. Thomas, ende eenige vande Canarische Eylanden, komende dickmaels de Merck ende de prijs van Suyckeren doen slappen ende daten.

Ten derden wert in de selve Calculatie, sonder eenigh fondament staet gemaeckt op 20000. Kisten Suyckeren voor retouren; daer nochtans dese laetste 2. Jaten boven 9000. Kisten, ten profijte vande Comp: ende Particulieren niet over gesonden en zijn geworden, onder dewelke (als partyen in hare balance toestaen) wel 4000. Kisten van ingebrachte ende de Vyant ontveldigde Prijsen zijn geweest, also dat naeuwelijcks 5000. Kisten Suyckeren vande Ingenios in Brasiliën inde voorsz. twee Jaten uytgelevert zijn geworden, mitswelcken oogenschijnlijck blijkt dat het Fondament van de Calculatie, bestaende inde gheimagineerde retouren, komende te cessereren, met eenen oock komen te verdwijnen alle in-gebeelde profijten. Want ten zy 'tLandt behoortlijcken gereguleert werde, en kunnen sodanige groote Quantiteyten Suyckeren niet ge-

geteelt werden. Ende mitsdien oock soo en sal men tegens het grootte Cargaloen, dat men soude mogen senden, omme de voorfz. grootte proffijten te trecken, geen goederen genoeg vinden omme te trocqueren, ende voor retouren te rugge senden waer uyt volgẽ sal, dat de overgefondene Cargaloenen, niet kunnende verkocht werden: de Waren metter tijt fullen bederven tot schade van de Comp., fullende niet-termin, den loop van de Op-etende ende al-verterende Interessen continueren, want-gelijk hier vooren is aen-gewesen, soo isfet seecker dat de meenigte der Luyden de Neeringe maecken, ende dat partyen ad-verse de Wagen voor de Paerden spannen, willende preposterẽ de Negotie maken eer het Landt behoorlijcken bevolckt is, ende eer door d'Open-stellinge van de Negotie de Luyden toe-nemende, hope van slijtinghe van Waeren, ende het maecken van de Suyckeren voor retouren gegeven mach zijn. Behalven dat oock considerabel is, dat d'eerste jaren weynigh Suyckeren van de noch bestaende Ingenios te verwachten zijn, dewijle de Signiores van de selve veel schuldigh zijn op haer toekomende Gewas, so dat eene groote partye van hare Suyckeren alrede verleyt is. Ende zijn over-sulcx geene sonderlinge retouren mettẽ eersten te hopen, ten zy door de vrye Negotie oorfsake mochte ghegheven werden tot het oprechten van de andere vervallene ende af-gebrande Ingenios.

Zijnde voorts oock seer ongefondeert, dat in de voorfz. Calculatie de Suyckeren op eenen doorgaende vaste voet van in-koop werden gestelt, sonder consideratie te nemen dat de Waren ende allerley behoefte by de Comp: (volgens 'tproject van partye ad-verse) soo merckelijcken beswaert werdende, oock redelijck is, datmen de Luyden toe-late hare Suyckeren in prijs te verhooghen, ende dat het eene nae proportie van het andere gereguleert werde; wesende sonder reden, staet te maken op den Prijs die voor desen gemeenlijck, aengaende de Suyckeren, in Brasilien is achtervolgt geworden, ende dat men geen regart sal nemen op de rijfinge ende vertieringe van alle nootfakelijckheden ende behoefte die men introduceren wil, dewelcke by consequentie een hooger Merck inde Suyckeren moeten veroorsaecken: Sulcx heeft men hier te Lande gesien, dat de Vivres ende andere Waren, in prijse klimmende, de Landen oock in waerden toe-genomen, ende voorts in deselve proportie, aller dingen aestimatie verhoogt is geworden: Parthy wil wel een pijp Spaensche Wijn verkoopen voor 340. gulden, die voor de Conquesten by de Portugesen voor 70. gulden, ende al-te-met wat meer plachte ingekocht te werden, soude oock gaerne de Lywaten, Manufacturen, en andere Waren naer advenant bewaren, maer begeert de Suyckeren op den

DEDUCTIBLE

den ouden voet in te koop, ~~het welk~~ ~~in de hand~~
hare Ho: Mo: in bedden ~~geen~~

Waer mede komende tot de
Erempel van de Oost-Indische Comp.
stelling van Handel en heeft welken
dat defelve vā een ander
Eerstelijck, dewijle alle
over sulcx tot op een hooge
veert, het welke een ander
Comp., om redenen,
gebracht werden die
de Oost-Ind: Comp.
keren Pannen

Ten tweede, zoo zijn de
de dat de West-Indische
Landt heeft, het welk is
eenige profijten renderen,
nigh eygen Landt heeft
ren, diele inde nabijge
aldaer, tot her

en is, datse beyde op eenen wijk
à diversis mahi for Marica. Hier toe
geseyt werden, dat de Oud-batman
gewestt zijn, dat hi op de pueren
let hadden, want de wijk
nae-byrige machte. Koning
groote seckerheit in later
Eylanden ende inden
onse eygen Natie
Wat belangt de

[illegible]

nae eenen onboorzienigen slag/ niet en soude kunnen emergeren ende weder op-saen.

Daer daer-en-teghens de Negotie open-blijvende/ in sulcken ghevalle de Particulieren de meeste schade soude komen te lijden/ ende de Compagnie noch bestant blijven / omme die ghene die noch eenighe Plaetsen ghetrouwelijck mochten maintaineren / behoorlijcken secours ende assistentie toe te senden / ende alsoo de saecke wederom te redresseren / waer toe als-dan broegh ghenoech Penninghen soude kunnen ghenegotieert werden/ sullende in cas van perijckel / de Particuliere willigher zijn de Compagnie met Contanten te assisteeren/ om hare ober-ghesonde Cargasoenen niet te verliezen.

Waer mede komende tot het tweede Poinct, te weten, in wat voegē de openstellinge vanden Handel best soude kunnen gereguleert werdē, dien-aengaende komt in consideratie t'Advij van sijn gemelte Excell: en vanden hoogen ende secreten Raedt in Brasiliën, dewelcke verklare dat sy nae rijpe deliberatie een-stemmigh geresolveert hadden, datmen den Koophandel noch t'eenemael aende Compag: , noch gantsch aende vrye ende, particuliere Koop-luyden sal laten verblijven, maer dat de Compagnie eenige importante specien aen haer soude behoudē, latende de reste aen de particuliere Negotianten, waer by ghevoegt zijnde de voorsz. Resolutie van den 18. Julij, 1636. mitsgaders de Articulen en Reglementē op't stuck vande vrye Negotie, by haer H: Mo: gemaeckt, specificerende wat Waren men aen de Compagnie soude reserveren, te weten: Wijn, Brandewijn, ende drinckbare ofte natte Waren, die met de Maten van liquide werden uyt-gegeven, drooge Vivres, mitsgaders alderhande Metalen, soo gemaeckt als ongemaeckt, alderhande Amunitie van Oorloge, ende Brasiliaens ende ander verff-hout. Is klaerlijck blijckende, wat het beste ende bequaemste middel is tot het openen vā den Handel, geconsidereert de voorsz. moderatie, ende ordre gevolgt werdende, niet alleen de populatie sal bevordert werden (waer op gheelijck als sijn Excell: ende de voorsz. Radē zijn adviserende) sonderlinge consideratie behoort genomen te werden, maer sal oock de Comp: haer avance in het handelen ende trocqueren der gereserveerde Waren, ende de Retouren daer van komende, te verwachten hebben: wesende kennelijck dat het Capitael vande Comp: daer mede soo wel geoccupeert sal werden, datmen niet bekommert en behoeft te zijn waermen de reste employeren sal. Behalven dat de handelingē van Guinea, nieu-Nederlandt, ende de kosten vande Militie oock een groote Somme jaarlijcks vereyffschen sullen, mits welcken, dewijle door het voorsz. Reglement, ende divisie van den Handel de Comp: genoegsaem geēngageert wert naer de proportie van haer Capitael, jae misschien boven haer vermogen,

gen, waer van Bedenckinge kan gevē de schaersheyt van de voorz. gereserveerde Waren, tzedert de voorz. reservatie altijts in Brasiliën geweest zijnde, so en zijnder (onder reverentie) geen redenen, om 'tgene de Comp: selver niet effectueren kan, aen anderen, onder behoorlijke beswaernisse van recognitien, vrachten, avaryen, mitsgaders andere lasten te weygeren, specialijk dewijle daer uyt alleen de lang-verwachte Vruchten van populatie, ende vermeerderinge van Handel sullen komē te resulterē, waer toe applicabel zijn de woorden van GROTIUS in sijn *Mare liberum*, Cap. 5. *In tanta Marisiquis, usu promiscuo imperium sibi & ditionem exciperis tamen, immodica dominationis affectatione haberesur siquis piscatu arceret alios, in sana cupiditatis notam non effugeret, at qui etiam navigationem impedit, quo nihil illi perit, de eo quid statuemus? Si quis ab igni qui totus suus est, ignem capere, lumen de suo lumine prohiberet, lege hunc humane societatis reum peragerem, quia vis ea est istius natura, ut nihilominus ipsi luceat cum alii accenderis*, het selve soude men te meer kunnē van de Compagnie seggen, als mē door te groote aviditeyt ende begeerlijckheyt van winste meer soude willen aenvanghen als men soude kunnen uyt-voeren, misgunnende een ander 'tprosjt 'tghene de voorz. Compagnie, mits hare onvermogenheyt, noyt en sal kunnē genieten, *Pessimum est plura concupiscere quam capere*, ende daerom dewijle de Compagnie op de gereserveerde Waren, dewelcke de principaelste zijn, merckelijcke prosjten sal kunnen doen, ende dat sulcx de ghebeele kracht van den Handel niet in der particulieren handen ('tgene partye adverse meest schijnt te mishagen) en sal komen, maer het principaelste aen de Compagnie geannexeert blijven, zijnde de reste particulieren geconsenteert van minder importantie: Soo en is daer gheen fundament (onder reverentie) 'telve tegen te spreken, specialijcken dewijle oock noch het resterende van de particuliere handelinge, met recognitie ende andere lasten, soo beswaert is, dat de Compagnie daer by merckelijcken is profijterende, sonder eenen penningh te debourseeren, waer boven noch de hoogh-noodige en behoorlijke gedesidereerde bevolckinge, mitsgaders toemenen van de Negotie. Volgens ende met Godts Segeninge te wege ghebracht werdende, sal 'telve in tijden ende wijlen de Compagnie sonderlinghe in Thienden, Tollen, ende andere Gerechtigheden vorderlijk zijn: als zijnde kennelijk, dat door de populatie ende vermeerderinghe van Volck oock de slijtinghen toemenen, mits-gaders de cultivering der Landen bevordert werden, waer door de Thienden en Tollen sullē vermeerderē, en sal daer door oock te meerder trek inde

ge-

gereserveerde, ende aen de Comp: behouden werden, tot groot profijt en vermeerderinge van Handelinghe te verwachten zijn, zijnde oock niet mogelijk dattet selve niet inde Waren, de vrye Negotianten ghepromitteert, soude te hoopen zijn, tot merckelijck augmentatie vande inkomsten, uyt recognitien, vrachten, avaryen, ende andersins voortkomende sonder dat van sonderlinghe consideratie is, dat Partye adverse bekennde de onvermogenheyt vande Comp:, om de geheelen Handel alleen naer behooren te voeren, voor-geven datmen Penningen op Interest soude kunnen nemen, ende deselve assureeren, daer mede ten minsten, behalven de recognitien ende andere lasten, noch winnen tgene de Particuliere, daer-en-boven sonder twijffel zijn profiterende. Want hoewel tselve te doen onmoghelijk is, ten insichte de Comp: credit is mancuierende, ende de Bewint-hebberen in haer particulier onghelighen komt haer credit voor de Compagnie te versprecken, als zijnde daer toe geensins by eede, ofte andersins verbonden, zijnde tProject van assureantie, vande Capitalen, oock alle swarigheyt niet weghnemende, om der assuraderen menigmael gebeurde decadentien, en datmen diergelijcke groot-Capitalen niet lichtelijck verskert en sal bekomen: Sonderlinge dewijle vyantlijcke invasien, brant, verderf ende lackagie van Waren, en noch veel minder de ruine vande Compagnie (door het sluyten vande Negocie apparentelijcken te beduchten) en sullen kunnen geassureert werden, soo is mede hoognoodigh in consideratie te nemen, dat de winste die de particuliere boven hare laste soude mogen doen, niet en kunnen excederen de lasten van de interessen en assureantie, die de Comp: boven de recognitien soude moeten dragen, als de Negocie ghesloten soude zijn, waer by oock noch soude moeten gevoegt werden 20. per cento van lackagie en verderf van Waren: also dat het buyten alle twijffel veel beter voor de Comp: is haer te contenteren met hare recognitien en andere regalien, die sy sonder verschoet van Penn: kan genieten, ende sonder eenigh risico te loopen als dat deselve haer boven het vermoghen van hare middelen soude steken in een Negocie, dewelcke geene meer voordeel, maer veel meer perijckel soude rendeere. Te meer oock, dewijle gene vrye handelaers, eenige sekere rekeningen van winst boven hare lasten en kunnen rekenen, te regarde sijn: de macht niet en hebben de goederen op een gedurigen prijs te houden en te sellen, maer datse haer moeten te vrede houden met het gene d'Inwoonderen willig sullen zijn te offereren, sullende de Merct klimmen en dalen na de overvloet die daer sal zijn, mitswelcke allowel te hoopen is, dat door de menigte der Negotianten, alles in abundantie toegevoert, en mits die reden tot goe koop gebracht werde, sal (staen partye adverse

sulc x

gen, waer van Bedenckinge kan gevē de schaersheyt van de voorfz. gereferveerde Waren, tzedert de voorfz. reservatie altyts in Brasiliën geweest zijnde, so en zijnder (onder reverentie) geen redenen, om 'tgene de Comp: selver niet effectueren kan, aen anderen, onder behoorlijke beswaernisse van recognitiën, vrachten, avaryen, mitsgaders andere lasten te weygeren, specialijck dewijle daer uyt alleen de lang-verwachte Vruchten van populatie, ende vermeerderinge van Handel sullen komē te resulterē, waer toe applicabel zijn de woorden van GROTIUS in sijn *Mare liberum*, Cap. 5. *Instanta Marisquis, usu promiscuo imperium sibi & ditionem exciperit tamen, immodica dominationis affectatione haberetur si quis piscatu arceret alios, in sana cupiditatis notam non effugeret, at qui etiam navigationem impedit, quo nihil illi perit, de eo quid statuemus? Si quis ab igni quitotus suus est, ignem capere, lumen de suo lumine prohiberet, lege hunc humanae societatis reum peragerem, quia vis ea est istius naturae, ut nihilominus ipsi luceat cum alii accenderis*, het selve soude men te meer kunnē van de Compagnie seggen, als mē door te groote aviditeyt ende begeerlijckheyt van winste meer soude willen aenvanghen als men soude kunnen uyt-voeren, misgunnende een ander 'tprosjit 'tgene de voorfz. Compagnie, mits hare onvermogenetheyt, noyt en sal kunnē genieten, *Pessimum est plura concupiscere quam capere*, ende daerom dewijle de Compagnie op de ghereferveerde Waren, dewelcke de principaelste zijn, merckelijcke profijten sal kunnen doen, ende dat sulcx de gheheele kracht van den Handel niet in der particulieren handen ('tgene partye adverse meest schijnt te mishagen) en sal komen, maer het principaelste aen de Compagnie geannexeert blijven, zijnde de reste particulieren geconsenteert van minder importantie: Soo en is daer gheen fundament (onder reverentie) 't selve tegen te spreken, specialijcken dewijle oock noch het resterende van de particuliere handelinge, met recognitie ende andere lasten, soo beswaert is, dat de Compagnie daer by merckelijcken is profijterende, sonder eenen penningh te debourseeren, waer boven noch de hoogh-noodige en behoorlijke gedesidereerde bevolkinge, mitsgaders toenemen van de Negotie. Volgens ende met Godts Segeninge te wege ghebracht werdende, sal 't selve in tijden ende wijlen de Compagnie sonderlinghe in Thienden, Tollen, ende andere Gerechtigheden verderlijck zijn: als zijnde kennelijck, dat door de populatie ende vermeerderinghe van Volck oock de slijtinghen toenemen, mitsgaders de kultiveringhe der Landen bevordert werden, waer door de Thienden en Tollen sullē vermeerderē, en sal daer door oock te meerder trek inde

ge-

consent van de Comp: geshieden, *quod per alium facis ipse facit.*

De derde jegenwerpinge bestaet daer inne, datmen sustineert, dat de Comp: degenereren soude in een souvereyniteyt, zijnde alleen tot de Negocie opgerecht, ende dat de Participanten hare quote niet gesur-neert hebben om met de kroon van Spanjen te disputeren over de Souvereyniteyt van Brasilien. Maer met hoe weynigh fundament 'tselve geseyt wert leert het Oñtroy van hare Ho: Mo:, waer by de Comp: de Handelinghe en Negotien werdē toegestaen op West-Indien, die alsdoe noch onder de gehoorfaemheydt van Spanjen waren, tot dewelcke no-toirlijk geenē wegh van Commerciē konde geopent werdē, als door de wapenen, ende mitsdien soo hebben de Participanten, niet alleen gesien op het stuck van de Negocie, maer oock hoe ende in wat manieren de Kroon van Spanjen van hare Souvereyniteyt in Brasilien mochtē gedeturbē, ende by consequentie, by wat middelen de Regalien; Tollē, ende andere profijten, by de Koningh te voren genoten, soude mogen geincorporeert werden. Zijnde de gepretendeerde degeneratie in een Souverayniteyt seer abusijf, ten insichte de Recognitien by de Kamere niet genoten werden uyt haer eygen namen ofte hoofde, maer in consideratie van het Oñtroy by hare H: Mo: verleent, ende ten regarde sy d'effecten van 't selve andere communicerē, waer inne alles eygentlijk tot respect vande Souverainiteyt defer Landen wert gedirigeert, en niet tot eenige particuliere verheffinghe, sonderlinge geconsiderē dat de Comp:, andere uyt krachte van het voorfz. Oñtroy de Handelinghe toelatlende, expresselijcken oock toestaet, dat sy uyt hare hoofde, geē recht daer toe en soude hebbē, ware 'tselve haer by hare H: Mo: speciale gratie niet toegestaen geworden, sulcx dat alles tot haer Ho: Mo: respect tanquam ad Principium is recurrerende, ofte men moeste anders seggē dat yemant Regulen aen hem gheconcedeert, andere mede deelen, de hooge Souverainiteyt soude usurperen, 'twelck ongehoort is, specialijk als het geschiet met approbatie vande Prince, als haer Ho: Mo: bekend is, in desen altijt geschiet geweest te zijn, ende sulcx gelijk alle subalterne Leen-houders, per mediam Personam het directum Dominium vā den Leengever recognosceren, so geschiet in effecte oock in desen, werdende door het betalen van de Recognitien, aende Comp: met eenen erkent de Hoogheyt, 'tGesach, ende Authoriteyt van hare Ho: Mo:

De vierde Objectie daer-inne bestaende, datmen door de vryheyt vā de Negocie, Compagnie in Compagnie soude oprechten, en is van geen consequentie ter Werelt; want de particuliere Negotianten en maken geen Compagnie te samen, also yder een in sijn particulier is handelē resiquerende, ende mitsdien en sluytet niet, datmen van een dubbelde Com-

fulcx genoegsaem toe) soo isst by consequentie beter de Handelinghe de Particulieren, sulcx als deselve gelimiteert is, toe te staen, ten eynde tot solagiemēt vande Inwoonderen van Brasiliën, alles op eenē verdraeglijcken ende civilen koop moge gebracht werden, ende dat de gereserveerde Waren continuelijck tot discretie van de Compagnie mogen gelaten werden, om dienaengaende, in diervoegen te handelen als de welvaert van Brasiliën ende de behoudenisse van de Compagnie sal toe laten en vereysschen. Wat nu belangt tderde Poinct, bestaende inde examinatie vande Objecten ende Redenen, by partye adverse voortgebracht, dient gelet dat deselve zijn bestaende eygentlijck in 8. Poincten, behalven die hier voren by occasie zijn beantwoort gheworden: het eerste is datmen seyt, dat by het eerste Articul van het Octroy de Negocie so aen de Compagnie verbonden wert, datter wel duydelijck wert geseyt, dat sonder hulp ende middelen van een generale Compagnie, geen Negocie en kan ghestabileert werden, maer behalven dat tselve ten deelen hier voren geresolveert is geworden, so is oock te considereren, dat het selve de gemodereerde vryen Handel niet en is uyt-sluytende ofte tegensprekende, als werdende alleē geseyt, dat gene Negocie sonder macht vande Compagnie in treyn konde ghebracht werden, ende mits die redenen, dewijle door de vele Schepen vande Compagnie het perijckel van Rovers gemindert, ende door verkregene Victorie, Havenen tot de Negocie zijn geopent geworden; dat oock de Compagnie, als noch door hare middelen het geconquesteerde Landt van Brasiliën in devotie is houdende, ende een principael gedeelte in de Negocie beriderende, en aen haer selven behoudende; Soo en kan men niet segghen, dat de Comp: tot de Handelinghe niet en is contribuerende, ende dat het de particuliere Handelaers sulcx onmogelijck is yets goets uyt te rechten. De tweede Objectie is dese, dat de Comp: niet en blijft, maer gemeen wert, al is het datse Tollen en Recognitien is treckende, waer op dient voor antwoordt, dat gemeenschap uytgesloten wert door het betalen vande recognitien ende andere lasten, sonderlinge dewijle tot de deylinghe van de selve niemant geadmitteert en wert, als de Participanten, ende de Recognitien betalen, om dat men buyten de Comp: zijnde, de Beneficien van t Octroy sonder behoorlijcke Recognitien te betalen, niet en kan genieten, blijvende de preēminentien en originele Gerechtigheide altyts by de voorsz. Compagnie, al isst saecke dat eenige effecten van tselve andere toe-gestaen werden, gelijk hier vorē met de exempelen van geconcedeerde Regalien betoont is gewordē, kunnende noyt geseyt werden, dat de Negocie buyten de Comp: geschieden, so lange deselve onder behoorlijcke recognitien, ende onder protectie, bewaringe, en met

D

con-

consent van de Comp: geschieden, *quod per alium facis ipse facis.*

De derde jegenwerpinge bestaet daer inne, datmen sustineert, dat de Comp: degenereren soude in een souvereyniteyt, zijnde alleen tot de Negocie opgericht, ende dat de Participanten hare quote niet gesur-neert hebben om met de kroon van Spanjen te disputeren over de Sou-vereyniteyt van Brasilien. Maer met hoe weynigh fundament 'tselve geleyt wert leert het Octroy van hare Ho: Mo:, waer by de Comp: de Handelingē en Negotien werdē toegestaen op West-Indien, die alsdoe noch onder de gehoorzaamheydt van Spanjen waren, tot dewelcke no-toirlijck geenē wegh van Commerciē konde geopent werdē, als door de wapenen, ende mitsdien soo hebben de Participanten, niet alleen ge-sien op het stuck van de Negocie, maer oock hoe ende in wat manieren de Kroon van Spanjen van hare Souvereyniteyt in Brasilien mochtē ge-deturbeert, ende by consequentie, by wat middelen de Regalien; Tollē, ende andere profijten, by de Koningh te voren genoten, soude mogen geincorporeert werden. Zijnde de gepretendeerde degeneratie in een Souverayniteyt seer abusijf, ten insichte de Recognitien by de Kamere niet genoten werden uyt haer eygen namen ofte hoofde, maer in con-sideratie van het Octroy by hare H: Mo: verleent, ende ten regarde sy d' effecten van 't selve andere communicerē, waer inne alles eygentlijck tot respect vande Souverainiteyt defer Landen wert gedirigeert, en niet tot eenige particuliere verheffinghe, sonderlinge geconsideert dat de Comp:, andere uyt krachte van het voorsz. Octroy de Handelingē toe-latende, expresselijcken oock toestaet, dat sy uyt hare hoofde, geē recht daer toe en soude hebbē, ware 'tselve haer by hare H: Mo: speciale gra-tie niet toegestaen geworden, sulcx dat alles tot haer Ho: Mo: respect tanquam ad Principium is recurrerende, ofte men moest anders seggē dat yemant Regulen aen hem gheconcedeert, andere mede deelen, de hooge Souverainiteyt soude usurperen, 'twelck ongehoort is, speciaelijck als het geschiet met approbatie vande Prince, als haer Ho: Mo: bekend is, in desen altyt geschiet geweest te zijn, ende sulcx gelijk alle subal-terne Leen-houders, per mediam Personam het directum Dominium vā den Leengever recognosceren, so geschiet in effecte oock in desen, wer-dende door het betalen van de Recognitien, aende Comp: met eenen erkent de Hoogheydt, 'tGesach, ende Authoriteyt van hare Ho: Mo:.

De vierde Objectie daer-inne bestaende, datmen door de vryheyt vā de Negocie, Compagnie in Compagnie soude oprechten, en is van geen consequentie ter Werelt; want de particuliere Negotianten en maken geen Compagnie te samen, also yder een in sijn particulier is handelē resiquerende, ende mitsdien en sluytet niet, datmen van een dubbelde

Com-

Compagnie is voorwerpende, zijnde de particulieren geen Corpus universitatis, maer Singuli die onder recognitie, ende by het consent van t Corpus universitatis hare gelimiteerde handelingen elcx voor sijn prive Reeckeningen zijn exercerende.

De vijfde tegenwerpinghe is, dat de Negotien, den tijt van 2. Jaren open gestaen hebbende, in al dien tijt boven 800000. gulden by alle de respectie Kameran niet en zijn genoten, ende dat daer mede de lasten van de Militie geensins en hebben kunnen betaelt werden. Doch genomen 'tselve mochte waer zijn, soo en volghet daer uyt nochtans niet dat de Open-stellinghe vanden Handel schadelijck is gheweest, also ten tijde de Negotie gefloten waren, de Compagnie oock dickmaels boven hare winste, tot de Lasten vanden Oorlogh, van haer Capitael merckelijcken heeft moeten contribuieren, en is apparent dat de Negotie noyt open gheweest zijnde de voorsz. 8. tonnen Gouts, noyt gheprofiteert soude geweest zijn, het welcke geen kleyne schade voor de Compagnie soude geweest hebben, zijnde niet vreemt dat de voorsz. 2. Jaren niet meer profijts gevallen is, dewijle de Brasilien tot noch toe qualijcken in een geruften stant hebben kunnen gestelt werden, hebbende onse Soldaten in den aenvangh alle Ingenios geruineert, ende de Vyant naderhant alle Suycker-Velden, voor soo veel in sijn vermogen was, afgebrant en geruineert, ende voorts altijts tot den laetsten jare 1637. toe geduyrige excursien gedaen, waer door alle plantinge van Suyckeren ende cultivering van Landen, sonderlingh belettet, ja bedorven is geworden, soo dat ghene behoorlijcke retouren en hebben kunnen ghesonden werden, daer door boven de maten de Comp: hare Recognitiën, Tollen, Thien-den, ende andere profijten zijn verhindert geworden, maer nu dewijle door de veroveringe van Porto Calvo, ende tvermeerderen vande Soldadesque, den Vyant tloopen en stroopen verhindert is geworden, kan men met goede redenen beter retouren ende profijten voor t toekomen verwachten, als wel voor desen, mits de voorsz. Oorsaken heeft konne geschieden, behalven dat het gepasseerde, ten tijde van disordre, so seer niet in consideratie behoort genomen te werden, als wel tgene naer behoorlijcke populatie, cultivering van Suycker-Riedt, ende toeneminge van den Handel in toe-komenden tijde apparentelijck te verwachten staet, gelijk hier voren is aengewesen.

Zijnde oock considerabel, dat niet ghesustineert wert dat de Compagnie t'eene-mael buyten de Handelinghe ghestelt soude werden, maer alleen de beste ende profitabelste Waren aen haer reserverende, de reste de Particulieren soude toe-laten: Waer uyt volghet, dat, soo daer eenighe profijten met Negotie te doen soude zijn, deselve meest by de

Compag: soude kunnen getrocken werden, ten regarde vande gereferveerde Waren, die meest begeert, ende sulcx alder profijtabelst zijnde, by niemant anders in Brasiliën en mogen verhandelt werden. Sullende daer-en-boven van de andere Waren van minder consequentie, soo van Recognitien, als van Avaryen, ende Vrachten, oock goede profijtē procederen, sulcx dat de Comp: handelende in't eene, ende niet handelen in het andere, aen alle kanten voordeel sal komen te doen. Alle welcke profijten sonderlinge sullen toe-nemen door de populatie van de Landen, cultivering van deselve, ende menigte van retouren; die door het openstellen van den Handel, met Godes hulpe, te wege sullen gebracht werden, so dat in plaetse van 13. ende een halve tonnen Gouts by particulieren te negotiërē, over de 25. tonnē Gouts jaerlijcx by de Comp: kunnen getrocken werden, gelijk 'tselve by Calculatie inde Vergaderinge vande XIX. bewesen, ende by Partyen adverse tot noch is toegestaan geworden, by consequentie een veel grooter Schat en Rijckdom jaerlijcx genoten soude kunnen werden, als de Negotie wackerende, tot drie ofte vier Millioenen by de Particulieren mochte verhandelt werdē, waer toe goede apparentie is, als men 'tselve maer met een weynig patiency wilden afwachten, ende niet als Partye adverse doen, dadelijck ende tegenwoordelijck begeeren tgene naer een weynigh tijts rijp geworden ende tot perfectie gebracht zijnde, *cum duplici fenere* alles in brengen sal; *Canis festinans caecos parit catulos*, ende mitsdien, dewijle *mosis adhuc in herba est*, kunnen middeler-tijt de Handelinghe vande gereferveerde Waren, mitsgaders alle Recognitien, Avaryen, Vrachten, Tollen, tRecht van d'Eyghenaer, d'Imposten, de Wage, de Veeren, de Negotie van Swarten, de Negotie van Guineā, ende Nieu-Nederlant, ende diergelijcke komen tot profijte vande Comp: sal men daer mede de ordinaris Lasten wel kunnen betalen, ende den tijt afwachten, dat de peupeleringe van't Kant behoorlijckē gedaen zijnde, eens de gewenste avancen ende voordelē, ten profijte vande Comp: ende de Participanten mogen getrocken werden. De leste Objectie, is dat (de Negotie gesloten zijnde) van een Capitael van 13. ende een half tonne Gouts op Interest genomen, boven d'interessen, jegens seven per Cento, ende de premien van Assurantien, by de Comp: jaerlijcx soude kunnen genotē werden vijf Milioenen, 164. duysent, ende eenige hondert guldē.

Maer de Calculatie wel ingesien zijnde, wert bevonden, dat Partye adverse daer inne soo heel vast niet en is gaende: Eerstelijck, dewijle alle de Waren, volgens de voorz. Calculatie ten hooghten werden belastet; want, boven een Cent, daer deselve mede verhoogt werden, soo werden deselve daer beneffens noch gecargeert met 20 tē hondert voor lacka-

lackagie ende andere verdervinge van Waren, die Partye van de winste niet willende af-trekken, op het geheel Cargafoen, omme-flaen, ende mitsdien de Waren niet 20 ten hondert meer zijn fteygerende, 'twelck tot fchade van de Negocie ende Populatie fal komen uyt te vallen; als zijnde verdieringe van alle behoefte, geen middel van Staets-vermeerderinge, maer veel eer verminderinge, wefende notoir dat in alle welgheftelde Staten, fulcx als op't hoogfte fchadelijk, met groote forghe wert voorgekomen: fulcx leeft men dat Constantinus 'tRijck van Occidenten in Orienten naer Constantinopelen gebracht hebbende, ende voor hebbende defelve plaetfe te petipleren, d'Inwoonderen aldaer feker gheral van vry Koorn beloofte heeft ghehadt, 'twelck naedemael by Theodofius is vermeerderd gheworden, Vide L. 1. Cod. de frumento urbis Conftantinop. & ibi Cujac. Ende derhalven is oock in alle goede Republijcken, om dierte voor te komen, dickmaels gebruyckelijck uytvoeringe van Koorn te verbieden. Werdende oock by die van Venetien om alle onbehoorlijke fteygeringe ende verhooginge van Waten te belettē, van tijt tot tijt Lijften gemaeckt vande prijs vande nootfakelijcke Waren, als zijn, Wijn, Meel, Olie, ende diergelijcke, ende en vermach niemant de voorfz. Lijfte, die fy Rariffa zijn noemende, fonder groote fchade ende perijckel in het verkoopen excederen.

Ten tweeden, is de voorfz. Calculatie abufijf, dewijle de Suyckerē 2. ft. op het pont hooger gefteelt ende genomen werden, als defelve fullen kunnen uytbrengen, 'twelck inde begrootinge van de winste komt te fcheelen ontrent 1173312. guld., wefende onmogelijck eenigen fekeren Staet op de verkoopinghe van Suyckeren te ramen, dewijle vele Suyckeren uyt Oolt-Indien, de Bahia, 'tEylandt van S. Thomas, ende eenige vande Canarifche Eylanden, komende dickmaels de Meret ende de prijs van Suyckeren doen flappen ende dalen.

Ten derden wert in de felve Calculatie, fonder eenigh fundament laet gemaeckt op 20000. Kiften Suyckeren voor retouren, daer nochtans dese laetfte 2. Jaten boven 9000. Kiften, ten profijte vande Comp: ende Particulieren niet over gefonden en zijn geworden, onder dewelke (als partyen in hare balance toeflaen) wel 4000. Kiften van ingebrachte ende de Vyant ontweldigde Prijsen zijn geweest, alfo dat naeuwelijcks 5000. Kiften Suyckeren vande Ingenios in Brailien inde voorfz. twee Jaten uytgelevert zijn geworden, mitswelcken oogfchijnlijck blijkt dat het Fondament van de Calculatie, beftaende inde gheimagineerde retouren, komende te cefseeren, met eenen oock komen te verdwijnen alle in-gebeelde profijten. Want ten zy 'tLandt behoorlijcken gecultiveert werde, en kunnen fodanige groote quantiteyten Suyckeren niet

geteelt werden. Ende mitsdien oock soo en sal men tegens het grootte Cargafoen, dat men soude mogen senden, omme de voorsz. grootte proffijten te trecken, geen goederen genoegh vinden omme te trocqueren, ende voor retouren te rugge senden waer uyt volgē sal, dat de overgelondene Cargafoenen, niet kunnende verkocht werden: de Waren metter tijt sullen bederven tot schade van de Comp:, sullende niet-termin, den loop van de Op-etende ende al-verterende Interessen continueren, want gelijk hier vooren is aen-gewesen, soo isset seecker dat de meenigte der Luyden de Neeringe maecken, ende dat partyen ad-verse de Wagen voor de Paerden spannen, willende preposterē de Negotie maken eer het Landt behoorlijcken bevolckt is, ende eer door d'Open-stellinge van de Negotie de Luyden toe-nemende, hope van slijtinghe van Waeren, ende het maecken van de Suyckeren voor retouren gegeven mach zijn. Behalven dat oock considerabel is, dat d'eerste jaren weynigh Suyckeren van de noch bestaende Ingenios te verwachten zijn, dewijle de Signiores van de selve veel schuldigh zijn op haer toekomende Gewas, so dat eene grootte partye van hare Suyckeren alrede verseyt is. Ende zijn over-sulcx geene sonderlinge retouren mettē eersten te hopen, ten zy door de vrye Negotie oorsake mochte ghegheven werden tot het oprechten van de andere vervallene ende al-gebrande Ingenios.

Zijnde voorts oock seer ongefondeert, dat in de voorsz. Calculatie de Suyckeren op eenen doorgaende vaste voet van in-koop werden gestelt, sonder consideratie te nemen dat de Waren ende allerley behoefte by de Comp: (volgens 'tproject van partye ad-verse) soo merckelijcken beswaert werdende, oock redelijck is, dat men de Luyden toe-late hare Suyckeren in prijs te verhooghen, ende dat het eene nae proportie van het andere gereguleert werde, wesende sonder reden, staet te maken op den Prijs die voor desen gemeenlijck, aengaende de Suyckeren, in Brasilien is achtervolgt geworden, ende dat men geen regart sal nemen op de rijfinge ende vertieringe van alle nootsakelijckheden ende behoefte die men introduceren wil, dewelcke by consequentie een hooger Merct inde Suyckeren moeten veroorsaecken: Sulcx heeft men hier te Lande gesien, dat de Vivres ende andere Waren, in prijse klimmende, de Landen oock in waerden toe-genomen, ende voorts in deselve proportie, aller dingen estimatie verhoogt is geworden: Parthy wil wel een pijp Spaensche Wijn verkoopen voor 340. gulden, die voor de Conquesten by de Portugesen voor 70. gulden, ende al-te-met wat meer plachte ingekocht te werden, soude oock gaerne de Lywaten, Manufacturen, en andere Waren naer advenant bewaren, maer begeert de Suyckeren op den

den ouden voet in te koopē , het welcke hoe onredelijck het is, wert hare Ho: Mo: in bedenckinge gegeven.

Waer mede komende tot de seste tegenwerpinghe , bestaende in het Exempel van de Oost-Indische Comp: die tot op huyden geen Openstellinge van Handel en heeft willen gedoogē. Dient daer tegens gelet dat deselve vā een andere nature is als de voorfsz. West-Indische Comp: Eerstelijck, dewijle alle Speceryen uyt hare handen moeten komen, en over sulcx tot op een hooger Merct by de selve kunnen werden gereserveert, het welcke een ander ghelegentheyt heeft met de West-Indische Comp: , om redenen , dat van andere plaetsen veel Suyckeren kunnen gebracht werden, die henluyden beletten de Merct te stellen , beginnē de Oost-Ind: Comp: sonderlinge toe te leggen op de retouren vā Suyckeren Pannelen, die in Oost-Indien in groote quantiteyt zijn vallende.

Ten tweeden, soo zijn de voorfsz. Compagnie daer inne verschillende dat de West-Indische Compagnie een groot ende wijt uyt-gestreckt Landt heeft, het welcke sonder behoorlijcke peupleringhe niet en kan eenige profijten renderen, daer daerentegen de Oost-Ind: Comp: weynigh eygen Lands heeft, bestaende al hare meeste profijten inde Cantoïren, diele inde nabuyrige Landen, mette permissie van de Souvereynen aldaer, tot het drijven vande Negotie, mette Inwoonderen is hebbende.

Sulx dat de Principia vande Comp: verscheiden wesende niet vreemt en is, datse beyde op eene wijze , niet gereguleert en kunnen werden. à diversis mala fit illatio. Hoe wel nochtans met reden soude kunnen geseyt werden , dat de Oost-Indische Comp: , niet hinderlijck soude geweest zijn, dat sy op de populatie van hare conquesten wat beter gelet hadden, want de wijle t'gene sy in Indien zijn besittende , alles met nae-buyrige machtige Koningen ende Princen is omringt, soude het een groote seeckerheyt in haren Staet hebben gecauseert, ingevalle haere Eylanden ende andere plaetsen tegenwoordigh Volck-rijk ende met onse eygen Natie gepeupleert ende versien waren.

Wat belanght de sevenste Objectie , inhoudende eygentlijck, dat de handel vry zijnde, de Waren daer weynigh profijt op soude mogen zijn, te doen by de Coopluyden (die altyts t' meeste soecken) niet gesonden ende de Inwoonders van Brasiliën mits-dien daer door ontrijft werden souden, dient dien aengaende geconsidereert dat allerley nootzakelijcke Waren goede winste gheven , ten insichte alles van hier derwaerts ghebracht moet werden , ende dat in de onnoodighe gheen versuym ofte ontrijvinge en kan zijn, wesende oock bedenckelijck, of diergelijcke incōvenienten niet veel eer te beduchtē soude zijn, als de Comp: de handelinge alleen hadde, hebbende de experientie gheleert, hoe lichtelijcken

lijcken niet alleen in het groot (als blijkt by 't gene vande gereserveerde Waren hier voren geseft is) maer oock in kleyne, doch noodige minuytjes yets soude vergeten ende genegligeert kunnen werden.

De laetste Objectie, concernerende de fraudatie vande Recognitiën die te vresen zijn, wert daer mede gesolveert, dat de Negotien geslotē zijnde, meer ende grooter schade, door de ontrouwigheyt der Commitsen te beducht is, waer vande Compagnie experientie genoeg heeft in haren handel op Guinea ende Nieu-Nederlant. Oock soo kan men de voorz. Fraudatien met goede ordre prepenieren, latende de Schepen wel ende scherperlijck visiteren, ende besorgende dat de Waren die men af-senden wil, inde Pack-Huysen vande Comp: volgens de ghemaecte Reglementen werden gebracht, om aldaer ondersocht te worden, of de behoorlijcke gerechtigheyt daer van is betaelt gheworden, het welcke alles wel geobserveert zijnde, en sal men geen groote vreesse van Fraudatien behoeven te hebben, ende hoewel Partyen adverse voor-geven, dat 't selve de Bewinthebbers so occuperen sal, dat sy den verderen dienst vande Comp: soude versuymen moeten, soo wert nochtans met goede redenen geloofd, dat alle 't selve by twee of drie Gedeputeerde wel ende getrouwelijck sal kunnen verrichtet werden.

Waer mede al de voorz. drie Poincten, inden aenvangh voorgestelt, zijn voldaan, ende daer by (gelijck gehoopt wert) onpartijdigh bewesen de nootzakelijckheyt van het open stellen van de Negocie, soo wert vertrouwt dat hare Ho: Mo: alle 't selve naer hare wijsheyt ondersoeckende, hare laetste Resolutie vanden 14. April laetst-leden sullen modereren, ende dienvolgens den handel met sodanige Limitatien sullen openstellen, als by de Reglementē inde absolute Resolutie vande XIX. den 18. Julij, 1636. voor desen is gearresteert ende besloten gheweest: Zijnde de Remonstranten willigh ende bereyt de Heeren van Zeelant, ende andere Kamers in alles goet contentement te doen, ende op het vriendelijckste metten anderen te beramen, of men onder de alreede ghereserveerde Waren oock de Lywaten sal begripen ofte niet, ende wat Specien best aen de Compagnie dienen behoudē te werden, hebbende niet anders met dese hare jegenwoordige Proceduren voor als den welstant vande Compagnie te bevorderen: Protesterende dien-aengaende alsnoch, als sy in het eynde haerer Remonstrantie ghedaen hebben, ende stellende alles in haer Ho: Mog: discretie, latende deselve de gantsche dispositie der saken, als vertrouwende dat deselve den welstant vande Landen, ende 'twel-varen van de Compagnie behoorlijcken behartigen sullen.

F I N I S.

